

Bílé Karpaty Biele Karpaty

1/2005

Časopis moravsko-slovenského pomezí

Z obsahu:

- * Naša príroda je bujnejšia ako západoeurópska * Sklárna Květná
- * Medvěd na Brumovsku * Zlatá rybka zvýšila kredit Vláry

Pavel Devantvrđ, že srovnávat naši přírodu s tou západoevropskou nelze. Více najdete v rozhovoru na str. 2 - 3.

Další díl seriálu o zahradkách našich babiček čtete na str. 7. Na dvojstraně 12 - 13 najdete fotoreportáž Hany Pokové a Marie Petřů ze skláren v Květné.

Rubrika **Tajemství přírody** na str. 20 - 21 tentokrát nabízí dva články o rybí fauně Bílých i Bielych Karpát.

Nechybí ani další příspěvky z literární soutěže **Zelená planeta** - tentokrát zveřejňujeme texty, které získaly v loňské soutěži první cenu (str. 19 a 23).

Obsah:

Úvodník

Musíme si pomáhat 1

Náš rozhovor

Naša príroda je bujnější ako západoeurópska 2

Akce v Bílých Karpatech

/ Akcie v Bielych Karpatoch

Karpatská zastavení, Hostětín oceněn Fordovou cenou 4

Větrný park zamítnut 5

Medvěd na Brumovsku 6

Cibuloviny našich babiček 7

Učíme se od mala / Učíme sa od mala

Včelkové stienky 8

Tábor Karpafáček, Vinené súvislosti v záhrade 9

Antonstal 10

Pastorkých dub, Vytřízvenie 11

Skláren Květná 12

Zprávy ze Správy / Správy zo Správy

Památný strom (18), Profesionálny strážca,

Nové informačné stredisko 14

Síť Natura 2000, Program péče o krajinu

v roce 2005 15

Názvy mužských součástek

lidového kroje (1) 17

Recenze

Ekolisty; Voda,

Ekologické staviteľství, ovoce 18

Zelená planeta

Buchlov; Krása přírody 19

Tajemství přírody / Tajomstvá prírody

Ryby v našich tocích 20

Zlatá rybka zvýšila kredit Viáry 21

Pohádka

O prohnáném slepýškoví 22

Sopeľ a mucha 22

Slovníček 23

Zelená planeta

Co by řekla zvířata 23

Pro chytré děti 24

Vážení čtenáři,

v prvním čísle letošního ročníku 2005 opět naleznete složenku určenou pro případné další zájemce o předplacení našeho časopisu Bílé - Biely Karpaty. Stálí předplatitelé již tuto složenku obdrželi ve čtvrtém čísle ročníku 2004. Předplatné můžete také uhradit v hotovosti na adrese Bartolomějské náměstí 47, 698 01 Veselí nad Moravou nebo bankovním převodem na číslo účtu příjemce 144 324 63 89 / 0800, Česká spořitelna, pobočka Veselí nad Moravou, variabilní symbol platby 2000. V tomto případě nezapomeňte, prosím, uvést název Vašeho účtu.

Na Slovensku můžete uhradit předplatné složenkou na adresu Centrum environmentálních aktivit, Legionárska 5, 911 01 Trenčín nebo v hotovosti na téže adrese.

Výše předplatného je vyšší než v loňském roce, tj. 100,- Kč/Sk. I nadále uvítáme, pokud přispějete vyšší částkou na vydávání a distribuci časopisu, jak je tomu již u mnohých z Vás zvykem.

Miroslava Chromečková
VIS Bílé Karpaty

Na titulní stránce je koníček velkokvětý, posel jara a jeden z neohroženějších druhů Bílých Karpát.

Musíme si pomáhať

Platí to všade. A v spoločenských, žijúcich v sťažených podmienkach, to platí dvojnásobne. Napríklad pri hraniciach. Vyššia nezamestnanosť, sťažené možnosti pohybu, chýbajúca infraštruktúra. Na vyváženie týchto negatív tu máme napríklad spolupatričnosť. Tá nepozná hranice. Československý Silvester v Stráni, Slávnosti bratstva Čechov a Slovákov na Javorine, Folklórne slávnosti na Starom Hrozenkove a stovky rodinných, družobných a ďalších neformálnych väzieb naprieč hranicou hovoria jasnou rečou. Musíme, chceme a vieme si pomáhať.

S takým istým cieľom prišli do našich končín aj Európska únia, slovenská a česká vláda. Rozhodli sa pomôcť zlepšiť životné podmienky v pohraničí, vo vytváraní cezhraničných kultúrnych a sociálnych sietí a partnerstiev, udržiavaní a zveľaďovaní prírodných hodnôt a podpore a rozvoji turizmu. Ich iniciatíva má vznešený názov „Program iniciatívy Spoločenstva INTERREG IIIA Slovenská republika - Česká republika“. Zjednodušene ide o poskytnutie grantov na spoločné projekty partnerov na oboch stranách hranice. Granty, čiže nenávratné prostriedky, poskytuje Únia do výšky až 75% a zvyšok zabezpečujú jednotlivé vlády a v menšej miere aj samotní realizátori. Nejde o malé peniaze - mikroprojekty môžu mať výšku do 15 tisíc Eur, „veľké“ projekty môžu mať ešte o jednu nulu viac. Za takéto peniaze sa dá už všeličo zmysluplné urobiť. Zoznam podporovaných aktivít je široký, podobne aj zoznam oprávnených žiadateľov.

Čo je však deklarované na papieri, to v praxi zrejme tak ideálne fungovať nebude. Nám to ukázalo vysvetľujúce stretnutie, konané 16. decembra 2004

v Trenčianskych Stankovciach. Napriek veľmi krátkemu obdobiu na prípravu a podanie projektov sme mali náš projekt veľmi slušne pripravený. Chceli sme komplexne riešiť rozvoj turistiky v CHKO Biele Karpaty vo vzťahu k chráneným územiám európskej sústavy Natura, prepojenie národných trás na oboch stranách hranice a vydávanie a rozširovanie jediného cezhraničného periodika - štvrťročníka Biele-Bíle Karpaty. Z klamlivej ilúzie o kvalite a priechodnosti nášho projektu nás vyviedla informácia, že Správa CHKO Biele Karpaty nemôže byť žiadateľom (ba ani partnerom zapojeným do projektu), pretože nemá právnu subjektivitu v rámci Trenčianskeho kraja! Len „vdaka“ tomu, že má, ako štátna organizácia, centrálné riadenie a ústredie Štátnej ochrany SR je v Banskej Bystrici.

Obdobná situácia je aj na českej strane - tu má štátna ochrana prírody na úrovni chránených krajinných oblastí sídlo v Prahe. Riešenie zaznelo z úst zástupkyne ministerstva: „Založte si mimovládnu organizáciu cez rú.“ Napriek tomu, že sa nám to zdá nenormálne, aby sa štátna organizácia uchádzala o štátne a európske finančné zdroje cez mimovládnu organizáciu, pre krátkosť času sme na túto možnosť pristúpili. Oslovili sme spolupracujúcu organizáciu - o. z. Pre Přírodu z Trenčína, ktoré bolo ochotné náš projekt realizovať. Na českej strane sme však narazili na neprekonateľné prekážky. Potencionálny cezhraničný partner - VIS Bíle Karpaty ve Veselí nad Moravou nám s pofutovaním oznámil, že nemôže byť žiadateľom o projekt, pretože podmienky sú pre mimovládnu organizáciu neakceptovateľné. Vklad žiadateľa o projekt musí byť totiž až 20% z celkovej sumy (na Slovensku iba 5%) a je striktné požadované, aby sa žiadateľ pred

schválením prostriedkov na projekt preukázal celou požadovanou sumou! A program je postavený tak, že prostriedky dostanú obaja partneri až vtedy, keď bude ich projekt schválený na oboch stranách hranice.

Čo ďalej?

Celý program je naplánovaný na roky 2004-2006. Je podivné, že začal až na samom sklonku roka 2004, keď mal už celý rok fungovať. Je ešte podivnejšie, že s tzv. mikroprojektami sa ešte nezačalo vôbec. Najpodivnejšie je však, že na oboch stranách hranice platia rozdielne podmienky. Nechce sa mi veriť, že by to bolo zámerné - s cieľom vylúčiť niektoré veľmi aktívne a rokmi práce osvedčené organizácie.

Ale vie vôbec o tejto situácii Európska únia? Kto iný má realizovať projekty so zameraním na európsky významné územia prírody NATURA 2000 (ktorá je v propozíciách Programu často spomínaná), ak nie profesionálni a dobrovoľní ochrancovia prírody? Kto posúdi, či úspešné projekty sú prírode prospešné, čo má byť jedným z hlavných kritérií pri výbere projektov?

Dúfam, že je ešte dostatok času na to, aby sa pravidlá na posudzovanie projektov zmenili-zreálnili pre všetkých oprávnených žiadateľov, odstránili sa cezhraničné disproporcie a ľudom, ktorí pracovať chcú aj vedia, sa vytvoril na ich prácu priestor a možnosti. Ľudia na česko (moravsko)-slovenskej hranici, ktorí dlhé roky dokazujú, že si musia, vedia a chcú pomáhať, si to nielen zaslúžia, ale majú na to aj plné právo. A zaslúži si to tiež naša bielokarpatská príroda.

Drahomír Stano
Správa CHKO Biele Karpaty
Nemšová

Naša príroda je bujnejšia ako západoeurópska

Pavel Deván (51) je asi najznámejším ochranárom a zoológom slovenskej strany Bielych Karpát. Od jari do jesene ho môžete stretnúť ako vyberá drobné včielky, osy, mušky a mravce z pascí v teplých krkahájoch, na rôznych neschodných strminách, suťoviskách, sprašových stenách či v nive Váhu... V zime potom pri peci úlovky triedi a s nekonečnou trpezlivosťou pod mikroskopom určuje.

V ochrane bielokarpatskej prírody pôsobíš už 26 rokov. Z ľudského pohľadu je to už dosť dlhá doba. Môžeš posúdiť, ako sa ochrana prírody a prístup štátu k nej za tie roky vyvíjal?

„Prístup štátu sa nevyvíjal. Je stále rovnaký. Štát, podľa mňa, má ochranu prírody vždycky len niekde za humnami - ako niečo, čo ho viac otravuje ako zaujíma. V ochrane prírody sa zmenilo za

tie roky veľmi veľa, v začiatkoch šlo hlavne o to, že sme denne bojovali s pretváratelmi krajiny v socialistickej rúchu, s rekultiváciami, odvodňovačkami, nápravami tokov. Neboli tu okrem tých šesť-sedem vyhlásených území, čo zabezpečil ešte bývalý konzervátor starý pán Jozef Lukáš, žiadne ďalšie maloplošky. Paralelne sme museli vybavovať prípravu ďalších chránených území, vstupovať do

povedomia verejnosti. Nemali sme dostatok inventarizačných výskumov - zďaleka nie toľko čo máme teraz, takže sme sa často rozhodovali na základe výrazných indikačných organizmov, často na základe vlastnej intuície. Jedno je isté - že v časoch, keď sme začínali, bol jednoduchší zákon a jednoduchšia situácia aj na bývalom Ministerstve kultúry, kde vlastne celú sieť maloplošných aj veľkoplošných území, tak ako ju dnes poznáme, (až na malé výnimky, vyhlásené po roku 1990), zabezpečovalo šesť ľudí pod vedením Dr. Klindu a fungovalo to. V súčasnosti je asi 240 ľudí na Ministerstve životného prostredia v Bratislave a mám dojem, že sa už 8-10 rokov stojí na mieste.“

Povesť sa stal Tvoj citát „Šarkana si môžem urobiť aj z novinového papiera“ vo vzťahu k motivácii získať pre slovenskú CHKO Európsky diplom. Čo by Bielym Karpatom, ich prírode a ľuďom ktorí tu žijú, skutočne pomohlo a prospelo?

„Biele Karpaty sú výsledok spolupráce prírody a ľudského úsilia. Najviac by im prospelo to,

keby sa v nich usadili ľudia, ktorí by tu boli ochotní v súlade s prírodou naozaj hospodáriť. Zatiaľ, žiaľ, za 15 rokov po takzvanej nežnej revolúcii sa v tomto smere udialo úplne nič, všetky pokusy boli len také povrchné... Gazdovanie v bielokarpatskej krajine si proste vyžaduje celý život, celé nasadenie, viac generácií, viac-generačné hospodárstvo. Bývalému režimu sa podarilo toto z ľudí nejakým spôsobom vytĺcť a pôjde to len veľmi ťažko obnoviť. Čiastočne to je ešte možné, ale celkové administratívne prostredie je v tomto štáte veľmi nepriaznivé voči takémuto úsiliu.“

Čitatelia ťa poznajú z článkov o bezstavovcoch. Dlhé roky sa bezstavovcom venuješ, hoci tieto breberky často stoja na pokraji záujmu aj profesionálnych ochranárov. Vidiš prínos týchto rokov, strávených nad mikroskopom?

„Bezstavovce tvoria drvivú väčšinu, povedal by som 80% všetkého genofondu, ktorý u nás je, celková biodiverzita je založená prednostne na hmyze. Celý tento región je poznačený tým, že zakladateľ prvých chránených

území pán Lukáš sa venoval bezstavovcom, naše maloplošné územia boli vyberané aj s ohľadom na ne, mali sme to šťastie. Nešťastím slovenskej ochrany prírody je to, že je v nej zastúpených veľmi málo skutočných zoológov, väčšinou sú to lesníci, poľovníci, ktorí sa venujú len veľkým stavovcom - ani malým stavovcom sa nevenuje skoro nikto, alebo len veľmi málo ľudí... Akékoľvek poznatky získané o živej prírode sú vždy použiteľné pre ochranu prírody a neustále máme čo nachádzať nového."

Výskyt niektorých skupín bezstavovcov vypovedá o zachovalosti alebo narušenosti územia spoľahlivejšie než prítomnosť atraktívnych rastlín a obľúbeného spevavého vtáctva...

„Jedna vec je bioindikácia o zachovalosti územia. V zásade čím je skupina menej vagilná - menej schopná osídľovať nové vhodné biotopy, tým je na bioindikáciu vhodnejšia. Z tohto hľadiska sú najvhodnejšie slimáky, dážďovky, niektoré druhy chrobákov a veľmi drobné druhy hmyzu. Ja venujem pozornosť skôr skupinám, ktoré sú dravé, parazitické. Tým sa na Slovensku málokto venuje, ale práve preto sa medzi nimi dajú nájsť nové, ešte nepoznané druhy. Práve zmena v štruktúre spoločenstva blanokřídeľého hmyzu veľmi rýchlo odzrkadľuje tie zmeny, ktoré v prírode nastávajú a ktoré by sa napríklad prejavili na väčších organizmoch oveľa neskôr. Roky som sa venoval podenkám. Podenky sú práve taký málo vagilný, archaický hmyz, ale sú viazané striktne len na vodné ekosystémy. Tých máme v našom regióne plošne len veľmi málo, no podenky môžu povedať hodne o stave celého povodia. Ale nestačí to, preto som sa dal aj na iné skupiny a snažím sa..."

Ako sa dívaš na to, že v rámci predvstupovej tlačnice do Európskej únie Slovensko prijalo západoeurópske normy, ktoré

nám diktujú, čo je u nás ohrozené a potrebné chrániť?

„V podstate by na tom nebolo až tak nič špatné, až na niektoré vylomeniny. Ja som sa už kedysi na to vyjadril, že to je ako keby si Brigitte Bardot chcela dať podpisenu vietnamskej ženy, že naša príroda je ďaleko bujnejšia ako západoeurópska, takže sa tam nemôže všetko, čo je u nás cenné, pomestiť. Nám ale nikto nezakáže, aby sme nemali také priority, že si budeme chrániť v prvom rade to, čo je u nás naozaj cenné. Ale my ani to nevieme, čo je u nás naozaj cenné - tu je zasa tá historická záťaž ochrany prírody na Slovensku, že väčšina jej zakladateľov boli lesníci a stredoslováci, ktorí dostali do polohy reprezentanta slovenskej prírody prednostne stredoslovenské vysoké hory. Prítom sa tam jedná z môjho pohľadu o druhy, ktoré majú široké boreálne rozšírenie a naša populácia v rámci celosvetovej až tak veľa neznamená (napríklad medveď, rys). To čo je v Bielych Karpatoch cenné pre karpatský systém sú druhy bučín a dubobučín, prípadne panónskej panvy, ktorým sme sa začali venovať až v poslednom čase a ktoré skutočne nemajú obdobu v rámci Európy - to je to čo by malo byť ako priorita, nie za každú cenu skákať ohňové tance okolo územi Natura a to ostatné nechať plávať. Prečo by sme my napríklad mali vynakladať milióny na hlucháňa, ktorý je po Severnej Európe a po celej Sibíri v miliónových krdľoch, kde sa loví vo veľkom a nakladá do sudov v soli. Čo keď aj u nás vykape? Tak si ho dovezieme a znovu vysadíme, ak tu bude mať kde žiť. Podľa mňa je oveľa cennejšia povedzme Veľká Fatra, Poľana, Krupinská planina, keď už nechcem fandiť len tým Bielym Karpatom, než Vysoké Tatry či Malá Fatra."

S rodinou si postavil v Adamovských Kochanovciach dom bez ústredného kúrenia. Kúrite si drevom v peci, slnko vám zohrieva vodu na sprchovanie.

Je ešte možné v tejto dobe dať sa cestou akej takej sebestačnosti, nezávislosti od plynu?

„Ako vidíš je - pridte sa zohriať. Drevo ako obnoviteľný zdroj je pre vykurovanie veľmi vhodné. Nekúrimo nejakým kvalitným kmeňovým drevom, ale haluzinou, ktorú v nedávnych rokoch na rúbaniskách na hromadách pálii lesníci, lebo ju nikto nechcel. Aj zohrievanie teplej vody kolektormi sa vcelku vypláca už teraz. Myslím si, že touto cestou sa vybrali už viacerí v tejto dedine, aj keď sa pred pár rokmi hrdila tým, že je už na sto percent

splynofikovaná. Dreva je dosť, Slovensko má až štyridsaťpercentnú lesnatosť. Možno práve vďaka tomu dôjde ku cti aj to, čo lesníci už pred 10-15 rokmi chceli úplne zlikvidovať, totiž hrabiny. Hrab je energeticky najvhodnejšia drevina, je ho možné využívať formou perezín s obrubnou dobou tridsať-štyridsať rokov bez nejakých veľkých nákladov. Treba si uvedomiť, že ten plyn je síce šetrný k nášmu životnému prostrediu, ale sakramentsky nešetrný pri fažbe k prostrediu napríklad severosibírskej tundry, kde sa v mene fažby plynu devastujú tisíce kilometrov štvorcových veľmi cenných ekosystémov."

Ďakujem za rozhovor a spolu s čitateľmi Ti želim mnoho trpezlivosti v dnešnom systéme štátnej ochrany prírody a veľa pekných nových nálezov pri výskume bielokarpatskej fauny.

Sylva Mertanová

Karpatská zastavení

Od 21. ledna do 13. února letošního roku proběhla v Galerii DK Panský dům v Uherském Brodě výstava fotografií Lubomíra Pospěcha pod titulem „Karpatská zastavení“. Výstava byla zahájena cestovatelem a fotografem Jiřím Kolbabou, viceprezidentem Českého klubu cestovatelů, za doprovodu hudecké muziky Kopanlčár ze Starého Hrozenkova. Přítomna byla i Česká televize.

Celkem bylo k vidění 96 velkých celobarevných fotografií, které návštěvníka v pěti cyklech provedou zasněnou a přítomnou monumentální krajinou Bílých

Karpat. Většina obrazů pochází z oblasti Moravských Kopaníc.

Výstavě se dostalo rozsáhlé propagace, a tak ji přišlo obdivovat okolo patnácti set zájemců, mj. studenti středních škol, které autor osobně provedl spolu s povídáním o ochraně přírody v Bílých Karpatech.

RNDr. Pospěch je uherskobrodský rodák a zoolog. Dnes působí v oblasti ekologické ochrany rostlin proti škodlivému hmyzu. Je v Bílých Karpatech už roky aktivní nejen jako fotograf, ale i jako entomolog, strážce přírody a průvodce, nebojí se pustit ani do praktické práce v přírodních rezervacích. Své fotografie pravidelně vystavuje, také je publikuje v cestovateckých časopisech a jinde.

Část uherskobrodské výstavy bude na podzim vystavena v Galerii Foto Škoda v Praze.

Jan W. Jongepier

Hostětín oceněn Fordovou cenou

V prosinci 2004 bylo Centrum modelových ekologických projektů pro venkov v Hostětíně oceněno cenou grantového programu Ford Motor Company.

K nejvýznamnějším zdejšími projektům patří obecní kořenová čistírna odpadních vod (v provozu od roku 1997), močárna na 200 tun ekologicky pěstovaných jablek ročně, sušárna ovoce, solární kolektory na několika

budovách a obecní výtopna na dřevní štěpku. Projekty jsou výsledkem dlouhodobé spolupráce ZO ČSOP Veronica s obcí i dalšími partnery.

Cenu ve výši 200 000 Kč využije Veronica na vytváření školících programů, v nichž se budou předávat zkušenosti získané při budování a realizování zmíněných projektů. Hostětínské projekty dokazují, že respek-

továním místních zdrojů a tradic lze stabilizovat venkov a řešit nezaměstnanost i v poměrně odlehlých oblastech.

Cenu převzala ředitelka Ekologického institutu ZO ČSOP Veronica RNDr. Yvonna Gaillyová. Přitom se zmínila o dalším plánu: „V současné době připravujeme v Hostětíně stavbu budovy Centra. Ta bude příkladem ekologického stavění pro venkov ve 21. století. Na tuto stavbu jsme získali finance ze Strukturálních fondů EU v rámci Společného regionálního operačního programu.“

Jan W. Jongepier

Větrný park zamítnut

V minulém čísle jsme zmínili o záměru firmy WP energy s.r.o. postavit u Kuželova větrný park 19 větrných elektráren, na které byla loni zahájena procedura EIA - posuzování vlivů na životní prostředí. V úterý 25. ledna dospěl celý proces ke konci - proběhlo veřejné projednání.

Předmětem jednání byla dokumentace EIA a posudek, který byl vyhotoven ke konci roku 2004. Závěrem posudku bylo, že větrný park, jak si ho představuje WP energy, zkrátka není přijatelný. Firma nepřesvědčila, že elektrárna nebude mít zásadní negativní vlivy na životní prostředí.

Ani veřejné projednání, na kterém byly vyměněny většinou už známé argumenty mezi zastánci a oponenty, na tom nic nezměnilo. Potvrdilo dokonce, že záměr bude mít výrazné negativní vlivy na životní prostředí. Za problematické bylo zejména považováno ovlivnění krajinného rázu, vlivy na ptačí faunu i na kulturní a historické památky. Naopak nadměrný hluk jako argument proti parku neprošel, během provozu větrných elektráren by hlučnost měla zůstat v zákonem stanovených mezích.

Celý projekt provázely i vedlejší problémy. Starostové Mikroregionu Hornácko viděli v realizaci větrného parku možný zdroj financí pro oblast. Zakládali naději na tom, že Správa CHKO Bílé Karpaty záměr hned na začátku nezamítla. Postavili se za realizaci plánů, obyvatelé to však nevěděli, a když plány pak před rokem vyšly najevo, vytvořila se v Kuželově pod vedením Ing. J. Práška skupina protivníků, která plány na větrný park aktivně a kriticky začala sledovat. Jasně proti byla i např. Česká inspekce

životního prostředí nebo Česká společnost ornitologická. Na veřejném projednávání se nakonec vyjádřila proti stavbě i Správa CHKO Bílé Karpaty. Považuje umístění parku za „velmi nevhodné“, mj. pro kulturní a historický charakter místa, a protože poškozují krajinný ráz a přírodní prostředí.

Zajímavou otázkou kolem větrného parku je jistě i ekonomika. Ing. Prášek nadnesl, že větrné elektrárny neznamenaají promístní obyvatel ekonomicky významný přínos. Podle něj by rozvoj venkova a agroturistiky nebo pěstování energetických plodin přineslo více pracovních míst díky finančním prostředkům v rámci společné zemědělské politiky EU. Komentář zpracovatele posudku Ing. P. Götthansa na to byl velmi klidný a stojí za uvedení: „V zájmu poměrně zachovalé krajiny a přírody Bílých Karpat a zejména v zájmu jejich obyvatel je zachovat vyvážený

poměr mezi prostředím a trvale udržitelným rozvojem oblasti, zvláště v situaci, kdy řada těchto k přírodě citlivých aktivit může být finančně stimulována dotacemi ze státních nebo evropských zdrojů. (...) V mnoha lidech může zvítězit krátkodobé (krátkozraké) řešení spočívající v inkasování hotovosti za prodej pozemku či zřízení věcného břemene bez jakéhokoliv vlastního přičinění před výhledovým, pracným a nejistým výsledkem při zvolení druhé cesty. Dalším odrazujícím faktorem může být značná nepřehlednost v dotačních titulech,

nejistota jejich obdržení a komplikovanost jejich získání. Významnou roli může hrát i pravděpodobně malá povědomost občanů dotčených obcí o samotném záměru výstavby větrných elektráren a jistá pohodlnost a setrvačnost v zaběhnutých činnostech.“

Tečku za EIA udělal nedávno Krajský úřad Jihomoravského kraje stanoviskem, že záměr nedoporučuje. Toto stanovisko bude neopomenutelným podkladem pro stavební řízení.

Jan W. Jongeplir

Medvěd na Brumovsku

Při vzniku CHKO Bílé Karpaty byl původně v jejím znaku medvěd. Asi proto, že to nebylo tak typické, byl později nahrazen orchidejí. Přesto se ale nedá říct, že by se zde medvěd neobjevil.

Nevím, z které doby je znám jeho výskyt v dobách dřívějších, ale v letech 70. a 80. dvacátého století se zde znovu několikrát objevil. První zprávu o jeho výskytu jsem slyšel na začátku 70. let od otce, který tehdy sloužil ještě

dalších zpráv o výskytu medvěda v severní části Bílých Karpat jsem slyšel, ale ty se mi nepodařily ověřit. Nejsenzačnější událost však stojí za samostatné povypovězení.

Mišova návštěva u Holého vrchu

Bylo 20. února 1989. Kolem 16. hod stoupala skupina dospělých a dětí z Břeclavi od Brumova k chatové oblasti pod Holým vrchem, aby na Pivovarské chatě strávili několik dnů dovolené. Ve

jako hajný na polesí Pitín. Jednou v listopadu za dost chladného počasí mu přišly lesní dělnice oznámit, že na hlavní aleji jsou stopy od nějakého chlapa, který tam chodil bosky. Otcí to nedalo a tak si šel věci ověřit. Ke svému údivu zjistil, že jsou to stopy medvěda. Pozdější výskyt stop ani medvěda samého však již nezjistil. Na přelomu let 70. až 80. se objevil myslivec Alois Lysák v Kujalce (u Brumova) znovu stopu medvěda, ten pořídil hned sádrový odlitek, který by měl být uložen v domě dětí v Bylnici. O něco později se potkal další myslivec pod Holým vrchem (též u Brumova) také s medvědem. Velké překvapení bylo na obou stranách, ale medvěd byl rychlejší a dovedl zmizet dřív než vyděšený myslivec. Ještě několik

vysokém lese nad Městskou Důbravou s obrovským údivem najednou zpozorovali na vzdálenost asi 100 metrů pohybujícího se medvěda, který zašel do blízkého smrkového podrostu. Po dojetí k Pavláskově chatě sdělovali svůj zážitek Františku Březáčkovi z Brumova. V době, kdy se před chatou celá skupina bavila, začal za chatou zuřivě štěkat psík Březáčků. Když přiběhl k lidem, vyšel 30 m od nich na okraj lesa medvěd. Na lidi ani na psa nijak nereagoval. Chvilí jakoby se rozhlížel po krajině a pak se otočil. U jednoho stromu se zastavil, stoupl si na zadní tlapy a před nimi začal škrábat po stromě. Po chvíli se vrátil dovnitř lesa. Skupina udivených rekreatantů odešla pak na asi 700 m vzdálenou Pivovarskou chatu.

Ve 20. hodině přišel na Pavláskovou chatu přenocovat myslivec Jan Jelínek. Ve 22. hod. si vyšli Březáček s Jelínkem na verandu zakouřit. Byla klidná a teplá noc. V tom začal znovu u chaty štěkat pes a na stejném místě jako večer se znovu objevil medvěd. Doražení psa si vůbec nevšímal a slídl kolem křovin. Oba muži se vrátili do chaty, aby upozornili ženu s dětma, které pak další dění pozorovaly z okna. Poněvadž byla ještě téměř souvislá pokrývka sněhu, byla velmi dobrá viditelnost. Muži vzali do kapes nějaké zbytky chleba a jablka, vyšli znovu před chatu a zavřeli nejdříve psa do chaty. Žrádlo pohazovali na okraj křoví, kde jej medvěd velice brzy našel. Pro tento úspěch se ještě několikrát vrátili se zbytky chleba, rohlíků a ovoce, a nakonec přibrali i tři balíčky piškotů, které zanechali i nerozbalené. Když se vyjasnilo, stáhl se medvěd do křoví, kde si lehl nebo se válel na zádech ve sněhu. Až měsíc opět zašel za mrak, vyšel zase na louku a znovu tam sbíral pohozené žrádlo, nevadily mu ani ty nerozbalené piškoty. K oběma mužům se přibližoval až na deset kroků. Celé toto divadlo trvalo až do půlnoci, kdy už diváky zmožila únava, ale také už došlo žrádlo.

Druhý den ráno asi kolem 7 hodin, vyšlo jedno z břeclavských dětí bydlících na Pivovarské chatě ven vynést kbelík s popelem. V okamžiku však s děsem ve tváři vběhlo do chalupy, že venku je medvěd. Jeden z mužů se šel podívat a skutečně viděl zvíře slídit kolem chaty. Vrátil se rychle do chaty pro fotoaparát. Po jisté době medvěd vyšel na cestu ve vzdálenosti asi 20 m a rozešel se k fotografovi, který klečel na cestě a zaostřoval aparát. Asi 10 m od muže se medvěd zastavil a zvědavě si ho prohlížel. Teprve po cvaknutí spouště se otočil a odtáhl zpátky do lesa. Bohužel z té fotky nebylo nic, protože světlo nebylo ještě dostatečné nebo ruce fotografa byly tak roztřesené.

O medvědovi byla ještě nějaká zpráva někde ze Studlovky, kde měl vybrat nějaký včelín a pak už bylo ticho. Asi se mu zatím v Bílých Karpatech moc nezalíbilo.

Vladimír Strapina
Brumov-Bylnice

Cibuloviny našich babiček

Sortiment rostlin v zahrádkách se v průběhu staletí neustále měnil a jen ty, které se osvědčily, zůstaly již natrvalo. Z okrasných rostlin se nejdříve prosadily druhy, s nimiž bylo nejméně práce - mimo trvalek i cibuloviny.

Jednotlivé druhy květin měly svoji symboliku. Například převažující bílých lilii, velkokvětých zvonků a kosatců v zahrádce svědčila o zbožné dívce či babičce, která chodila do kostela zdobit oltář. O božím těle se zase zdobily domácí oltářky venku vedle vrat a v procesích šly dívky v bílém a rozhazovaly z košíčků třepení z květů a listů. Mezi jinými se osvědčily tulipány, oranžové lilie, pak kosatce, velké pivoňky, ranější odrůdy růží, a srdcovky.

Mezi nejhojněji pěstované patřily následující druhy. Většinu z nich máme v zahrádkách dodnes, aniž bychom si uvědomovali, kolika generacím již přinášely radost.

Šafrán (*Crocus sativus*)

Lidově zvaný pravý šafrán, krokus. Jméno šafrán pochází z arabštiny, kde znamená žlutý. Od 14. století se začal pěstovat také u nás v tzv. šafránicích či šafránkách. Ty však zanikly díky třicetileté válce a zbyla po nich jen místní a osobní jména. Části používanou v kuchyni jsou vlastně blizny květů, které barví na žluto. Koření bylo ceněno natolik, že za jeho padělání byli viníci veřejně upalováni.

Řepčík (*Fritillaria imperialis*)

Zvaný též komonka, byl považován za sesterskou květinu lilie. Jeho květy se objevovaly už na obrazech mistrů z 18. století. Ve starých zahrádkách bývaly řepčíky vysázené podél plotů, které díky nim na jaře vypadaly velmi vesele. Často byly dominantou na pravidelných zá-

meckých záhonech.

V celé rostlině, nejvíce však v hlízách, jsou přítomny jedovaté látky. Otrava se projevuje nevolností. Některé alkaloidy s účinkem na srdce se používají v medicíně. Jsou však natolik jedovaté, že je mohou používat pouze odborníci znalí věci.

Sněženka (*Galanthus nivalis*)

Lidově též podsněžník, bimbonka. V minulosti se hojně trhala ve volné přírodě. Díky čisté bílé barvě květů byla v některých zemích přijata křesťanskou církví jako symbol Hromnic a dodnes je můžeme vidět na místech zaniklých klášterů. Cibule obsahuje alkaloidy, které způsobují otravu projevující se sliněním, zvracením a průjmem. Přesto bývala používána jako lidový prostředek na artritidu, zažívací problémy a poranění. V Evropě byla rozšířena právě díky porodním asistentkám a mnichům, kteří ji sázeli ve svých bylinkových zahradách. Zvláštností bylo použití kvůli vůni, která se podobá pachu skunka.

Bledule (*Leucojum vernum*)

Zvaná též velká sněženka, blednivka. Bledule je v České republice zařazena mezi ohrožené druhy a je chráněna zákonem. Dříve bylo běžné natrhat si kytičku v lese, dnes je to jinak. Vzhledem k drastickým zásahům do krajiny a životního prostředí (znečištění, hnojení, meliorace) lokalit vhodných pro růst bledule v přirozeném prostředí neustále ubývá.

Také cibulky bledule obsahují jedovaté alkaloidy.

Lilie (*Lilium bulbiferum*)

Nebyla tolik rozšířena jako její příbuzná lilie bělostná, zvaná také bílá josefská hůl (*Lilium candidum*). Tato se pěstovala se pradávna a oblíbili si ji už staří Řekové a Římané pro její bílé květy. V raném křesťanství byla zasvěcena Panně Marii. Často se pěstovala pohromadě s růží,

jejich květy měly údajně krásnější vůně. Tento druh lilie byl využíván také v medicíně. O květech se kdysi soudilo, že jsou anti-epileptické. Namočeny v alkoholu poskytují chladivý roztok na podlitiny. Cibule obsahují hodně rostlinných slizů, které se používají v kosmetice a přidávají do mastí na kuří oka a popáleniny. Také lilie zlatohlávek (*Lilium*

Lilie bělostná (*Lilium candidum*)

martagon) byla pěstována od pradávna. Její okvětní plátky se rozhazovaly o božím těle.

Ovšem to zdaleka není všechno. Jarní zahrádky zářily květy modřenců (*Muscari racemosum*), narcisů a tulipánů. Modřenec je znám také pod jménem blehijač, z široké škály narcisů se pěstovaly dva druhy - narcis bílý (*Narcissus poeticus*) zvaný také dřimavec, a narcis žlutý (*Narcissus pseudonarcissus*), kterému se říkalo žlutý květ únorový. Tulipánu se zase přezdívalo turecké lilium.

Víte, na co bychom málem zapomněli? No přece na cibuli a na česnek! I ty patřily do zahrádek našich babiček. A že ho tam mívaly měrou vrchovatou.

Za použití diplomové práce T. Gabriela „Tradiční vesnická zahrada - zahradně architektonický rozbor v ČR a SR“ (1997).

Hana Poková

Včielkové stienky

Čo sú to sprasňové steny? Sú to priečne rezy vrstvami jemnej prachovej pôdy, vetrami naviatej počas ľadových dôb. Na týchto kolmých sprasňových stenách hniezdia rôzne opeľovače a dravý hmyz. Z opeľovačov sú to samotárske včielky a z dravého hmyzu mnohé druhy murárok a kutaviek. Tie lovia vošky, húsenice, drobné cikádky, chrobáky a iný hmyz, ktorý je nám často na obtiaž a spôsobuje nám škody v našich záhradkách.

Pričiny ohrozenia

Tento hmyz druhotne osídľuje steny budov stavanych z nepálených tehál. V súčasnosti stavieb z nepálených tehál ubúda, sprasňové strže, úvozy a miesta, kde sa kopala sprasňová hlina na tehly, zarastajú, v horších prípadoch sa z nich stávajú smetiská. Mnohé tehly a iné hliníky sú po skončení ťažby nezmyselne zosvahované a „rekuultované“, hoci prirodzená kolmá sprasňová stena je stabilnejšia, než novovytvorený svah.

Ako pomôcť im aj sebe?

V záhradke

Hmyzu pomôžeme, keď mu vytvoríme náhradné hniezdne príležitosti vybudovaním včielkovej stienky - múrika z nepálených tehál. Do svojej záhradky tak pritiahnete veľa užitočného, osožného, vítaného hmyzu, ktorý nám pomáha bojovať s hmyzom nevitným a nežiaducim. V boji

proti škodcom nahrádza chemikálie, čím získavame zdravšiu záhradku a úrodu.

V škole

Ak postavíte stienku na školských poličkách alebo v areáli školy, okrem pomocníkov v záhrade získate aj príťažlivú pomôcku pri vyučovaní viacerých predmetov, napr. prírodopis, biológia, ekológia, environmentálna výchova. Mnohí obyvatelia stienok sú zaujímaví aj pre deti, napr. pestrým sfarbením (zlatenky) a spôsobom života. Priamo v areáli školy tak môžu deti sledovať prácu murárky pri budovaní hniezda, to ako si nosí do zásoby pre svoje larvy paralyzované larvy chrobákov, ako do nej dobiedza hniezdny parazit zlatenka, čo sa stane, keď domáca pani nájde pirátsku zlatenku pri svojich zásobách, môžu pozorovať samotárske včely ako nosia rôzny peľ, ich hniezdných parazitov a podobne.

Stavba stienky

Základným materiálom je nepálená tehla. Ideálne je získať ju zo starých stavieb, ktoré plánujú ich majitelia zbúrať. Veľmi vhodné sú tehly, do ktorých boli pri výrobe zapracované plevy alebo slama. Výnimočne sa ako pojivo používali piliny - takéto tehly nie sú vhodné - hmyz ich neosídľuje, podobne aj tehly robené z príliš kamenitej pôdy. Okrem nepálenej tehly potrebujeme veľké kamene na vymurovanie základu stienky, najlepšie sa stavia z plochých platní.

Škridlu a drevo (tenké hrady a strešné laty) na striešku, ktoré ľahko a lacno získame pri zhadzovaní a výmene striech. Namiesto škridla môžeme použiť aj inú krytinu, napríklad šindel.

Umiestnenie, orientácia, rozmery

Stienku umiestňujeme tak, aby jej čelná strana bola orientovaná na juh, juhozápad, na slnečnom mieste, podľa možnosti v závetrí. Stienka má byť dostatočne vzdialená od komunikácii ako zdroja výfukových plynov a slanej vody a tiež od intenzívne chemicky ošetrovaných plôch.

Kamenný základ

Jeho úlohou je dať stienke oporu a odizolovať ju od pôdy, aby nenasávala zo zeme vlhkosť. Základ murujeme z veľkých plochých kameňov. Spájame ich blatovou maltou, ktorú získame tak, že vo vode rozpustíme podrvené nepálené tehly a vymiešame. Základ nemusíme zapúšťať hlboko do zeme, stačí 10 cm, do výšky ho vytiahneme 20 - 30 cm (nad úroveň zeme). Šírka má byť aspoň o 5 cm väčšia, než šírka múrika.

Tehlová časť

Murujeme ju z nepálených tehál. Na spájanie používame blatovú maltu, rovnako ako pri základe. Výška 50 - 120 cm. Múrik musí byť široký cca 50 cm, aby v ňom mohli urobiť blanokrídlivce dostatočne rozsiahle chodbičky. Stienka môže byť podľa možnosti dlhá 2 - 6 m. Múrik neomietame, nebielime! Ponecháme holé tehly.

Strieška

Chrání múrik od vlhkosti (dážď, sneh). V navihnutej nepálenej tehle včielky a iný hmyz nehniezdi a tehla omnoho rýchlejšie rozpadá - zvetráva. Strieška má mierny sklon (30 - 40 stupňov), sklonená je smerom k zadnej stene - za stienku. Na čelnej strane prečnieva múrik o cca (+-) 30 cm, na zadnej strane, obyčajne severnej, o niečo viac. Je dobré, ak medzi vrchom múrika (najvyššia vrstva tehál) a strieškou je niekoľko centimetrová (10 - 15 cm) medzera. Cez ňu previeva vietor a umožňuje lepšie presušenie múrika. Môžeme to urobiť tak, že celá

strieška je nesená a nadvihnutá nad múrik na stĺpikoch (4 a viacerých, podľa dĺžky stienky).

So stavbami týchto včielkových stienok už jestvujú praktické skúsenosti. V širšom okolí Trenčína ich postavili viacero. Po 2 - 3 rokoch bola každá stienka pekne osídlená blanokrídlym hmyzom.

Takéto stienky je vhodné budovať v rezerváciách, na školách, kde môžu poslúžiť pri výučbe, alebo ako doplnkovú záhradnú architektúru v záhradkárskych kolóniách či pri vlastnom dome. Mnohí obyvatelia týchto stienok sú totiž výhodnými pomocníkmi pri ochrane rastlín a prirodzenom boji so škodcami.

Zdroj: publikace Včielkove stienky

Tábor Karpatáček

Ahoj badateľé, prírodovedci, táborníci - holky a kluci!

Pokud rádi chodíte do prírody, je tu práve pro vás letní tábor Karpatáček. Účastnit se mohou holky i kluci, pokud již absolvovali první třídu ZŠ. Tábor se uskuteční opět v Bílých Karpatech, budeme stanovat v obci Hrubá Vrbka na Hornácku. V případě hodně špatného počasí je zajištěna střeška nad hlavou.

Termín: 11. - 22. července 2005

Bližší informace a přihlášky získáte na adrese a telefonu:

VIS Bílé Karpaty, o.p.s.
Bartolomějské nám. 47
698 01 Veselí nad Moravou
tel.: 518 322 545
E-mail: visbk@bilekarpaty.cz

Vlnené súvislosti v záhrade

Aktivita na precvičenie učiva o potravných reťazcoch, o ekosystéme a vzťahoch medzi živou a neživou prírodou.

Pomôcky: pre triedu 30 žiakov treba 30 menoviek a 15 kĺbek vlny. Je potreba dostatok priestoru (ideálne na lúke alebo v záhrade).

Vždy na 2 menovky napíšeme rovnaký organizmus, žijúci, rastúci alebo pôsobiaci v ekosystéme záhrady: dážďovka, krtko, mačka, tráva, zelenina, ovocný strom, kvetina, drozd, mravec, voška, pôda, slnko, voda, vzduch a napr. kutavka.

Žiaci si potajme vylosujú menovky a v 1. fáze hry sa dvojice

s rovnakým názvom hľadajú - pantomimicky, príp. pre uľahčenie môžeme povoliť vydávanie príslušných zvukov.

Keď sa príslušné dvojice nájdu, pripnú si menovky na vrchnú časť odevu. Jeden z nich si stúpane do kruhu s ostatnými a zostane stáť na svojom mieste. Druhý zaviazne okolo pása svojho partnera jeden koniec vlny z kĺbka a vydá sa (odvíjajúc vlnu z kĺbka) ku ktorémukoľvek inému žiakovi, stojacemu v kruhu a predstavujúcemu iný subjekt. Spolu sa poradia, či majú spolu niečo spoločné (napr. ak príde krtko k dážďovke, mali by prísť na to, že krtko sa dážďovkami živí a sú teda v potravnom reťazci vedľa

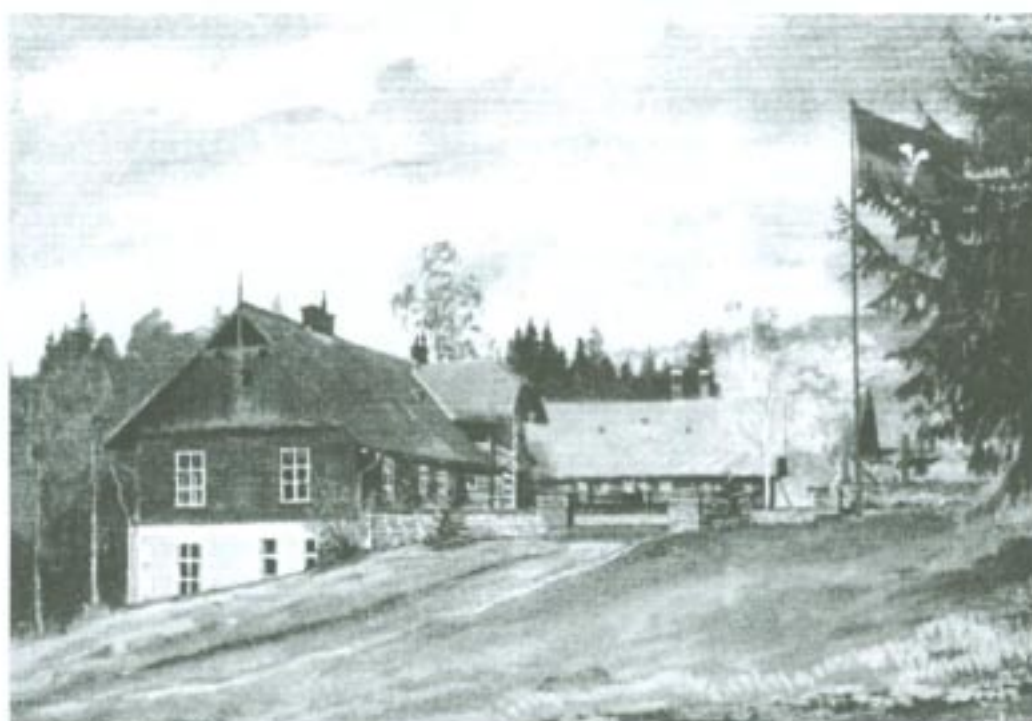
seba) - ak nájdu nejakú závislosť jedného od druhého, žiak s kĺbkom vlny obviaže vlnu aj okolo pása navštíveného žiaka a pokračuje k ďalšiemu subjektu. Každý žiak s kĺbkom by mal takto navštíviť každého žiaka stojaceho v kruhu - tak, aby každý subjekt mohol s každým hľadať súvislosť v ekosystéme.

Po skončení nadväzovania vznikne hustá sieť vzťahov medzi jednotlivými subjektami v ekosystéme, pričom každý žiak má osobnú skúsenosť s tým, ako sieť vznikla a pritom sa osobne identifikuje aj s niektorou z častí tohto systému.

Na záver je vhodné so žiakmi diskutovať na tému, či je niektorý zo subjektov, tvoriacich ekosystém, zbytočný. Čo by sa stalo, keby napríklad nami sledovaný obyvateľ včielkovej stienky v ekosystéme nebol. Keby nesvietilo slnko. Keby neprálo. Keby v záhrade nerástla tráva.

Antonstal

U potoka Luborčí, severozápadně od slovenské Nemšové, stojí lovecké středisko Antonstal. Tato pěkná budova má zajímavou historii.

Dříve se Antonstal nacházel na panství brumovském, jehož posledním majitelem byla Edl-truda Reiner von zu Harbach, rakouská občanka. Panství bylo do roku 1945 převážně lesní hospodářství (90 %, zemědělství 10 %), které na Moravě hospodařilo na 500 ha a na Slovensku s 6000 ha. Příhraniční lesy tvořila oplocená obora pro zvěř od Vlárského průsmyku až po Šanov na Moravě a od Luborče až Horní Súču na Slovensku. Chov zvěře a myslivost byly hlavní činnosti hospodaření panství, v oboje bylo chováno přes 600 ks vysoké zvěře a přes 100 ks černé zvěře - divočáků. Samozřejmě zde byla i

zvěř „škodná“, a to liška, jezevec a další. Toto jsou přibližné údaje získané z paměti tehdejších pracovníků na panství.

Na slovenskou stranu sem vedly lesní cesty ze Sv. Štěpána přes Grogovou a Javorník a ze Šanova přes Peňažnou. V Luborčí byl v minulém století postaven lovecký zámeček, ke kterému se myslivci ale i jiní hosté vozili kolejovou soupravou taženou motorovou drezínou. Depo tohoto vláčku bylo v Luborčí, kde byla také lesní správa.

Zámeček Antonstal (pojmenovaný po předchozím majiteli Antonu Dreherovi) sloužil v době protektorátu Čech a Moravy

a vzniku Slovenského štátu po roce 1939 výhradně pro prominentní hosty německé armády a rodinných návštěv. Zde byly konány výhradně reprezentační hony na zvěř, při kterých nechyběl ani personál panství.

Antonstal byl vyhledávaným loveckým a později výchovným střediskem lesních odborníků. Hraběcí hosté vítali v dobách války pozvání na toto zajímavé místo. Nechyběli ani hosté, jako například hrabě Strauffenberg, účastník atentátu na Hitlera,

generál Friderici, velitel německé posádky v Praze a další vojenské osobnosti.

Okolí zámku poskytuje dnes možnost turistiky, cykloturistiky, jízdy na koni, lovu na vysokou zvěř apod. Pokud z Antonstalu vyjedete na slovenskou stranu, není to daleko do světoznámých lázní Trenčianské Teplice.

Chcete-li se vydat na Moravu, navštivte například zříceninu hradu a muzeum v Brumově či nedaleké lázně Luhačovice.

František Sába
Brumov-Bylnice

Pastorkých dub

Medzi pamätné stromy Moravskoleskovských kopanic bolo by potrebné zaradiť dub na Malej Strane u Pastorkov.

Nachádza sa u rodinného domu p. Milana Pastorka č.p. 850. Jeho vek táto rodina určuje na 400 rokov. Je to statný strom už s pomerne preschýmlí a dutými konármi, ale stále sa pomerne zdravo na svoj vek obnovuje. V jeho dutých konároch žijú netopiere, ktoré po večeroch sa predvádzajú ako lietadlá na leteckom dni. Podľa sčítania iba z jedného otvoru ich vylietava až 29 kusov,

rôznych veľkostí. Pri meraní obvodu stromu vo výške 120 cm nad zemou má obvod 350 cm.

V rodine p. Pastorka sa viaže spomienka na udalosti, ako pod ním odpočívajú tureckí vojaci, keď tiahli na Moravu.

Bolo by potrebné orezať suché konáre, ale vzhľadom na jeho výšku je pre majiteľa táto vec neuskutočniteľná a na objednanie techniky finančne neúnosná. A tak zostáva iba na ňom, ako si poradí sám so sebou.

Ján Čičko

Moravské Lieskové - Plevovec

Vytriezvenie

V poslednom čase veľmi sa rozprúdila polemika o návrate k prírode medzi iným aj pri včelárstve. Vyrastal som v rodine roľníka a môj otec uznával v svojom chove iba zvieratá, ktoré sa dajú pohľadiť, žiaľ čo u hmyzu ako sú včely nie je možné. Med som mal rád (v obľube), susedia mali rady úfov včiel a plné kanvy medu. Mňa ako chlapca zaujalo včelárstvo. Otec ma odrádzal, pretože včelárstvo zaberá veľa času práve keď sú iné poľné práce u roľníka. Tiež náklady na včelárstvo sú veľké a návratnosť investícií neistá alebo malá. Už zo zápisov včelárskych schôdzí sa dá vyčítať, že včelári boli upozorňovaní, aby nepredávali med pod cenu (zo dňa 5. 11. 1933).

Perspektíva, že mi otec kúpi úle bola mizivá alebo žiadna. Ale návrh suseda-naturistu, že on mi urobí pre včely kláty mi prišiel

vhod, i keď som nemal ani tušenie, ako sa skutočne v klátoch včelári. Otec keď zistil, že uvažujem o klátoch, poradil sa so včelármi ako ma od toho úmyslu odvieť.

Prax v klátoch je taká, že med sa nedá vytáčať, pretože tam nie je rozoberné včelie dielo (plásty). Med sa vyberá až na jar, vraví sa, že „včely sa podrezajú na Jozefka“ (19. 3.). Keď prišla Jar v prvú nedeľu po Jozefovi, ma sused viedol na susedný chotárku v tom čase zrejme už poslednému včelárovi, ktorý mal kláty, aby mi ukázal, ako sa vyberá med z kláta. Bol veľmi ochotný a hneď sa dal do práce. Chystal do starej vojenskej prilby žeravé uhľiky a na ne nasypal suchého hnoja, to miesto dymáka. Pripravil si pomerne dlhé rôzne zakrivené nože, diáta na otvorenie zatmeleného kláta. Manželke rozkázal priniesť misu na vyrezané plásty. Šiel od kláta po klát a búchal po nich ako saktorý ozýva. V klátoch, kde bol med, to tupo dunelo a prázdne iba chrapčali. Po otvorení, ktoré bolo namáhavé, som uvidel ako vypadá včelie dielo, ktorému vravíme divina. Viselo ako závoje. Po prezretí, kde by mohlo byť najviac medu, vložil prilbu s dymom pod pláste a keď

sa včely vzdialili, krivým nožom vyrezoval a na misu kládol vyrezané dielo. Nakoniec zavola manželku, aby si to zobrala a vybrala med.

Do tohoto času som ešte stále nemal väčšie výhrady voči systému praxe. Ale čo nasledovalo, to už ukončilo môj záujem o kláty.

Vyrezané dielo putovalo do veľkého kastrola na šporáku, kde sa pomaly nahrievalo a rozpúšťalo zo stavu pevného na stav tekutý. Vtedy sa ukázalo všetko, z čoho sa skladá. Plávalo tam všetko, vajička, kukly včiel i so svojimi košíčkami, peť, mladé i staré včely, ktoré nestačili ujsť. Všetko pevné pani domáca sa snažila sitkom vybrať z roztopenej masy, aby v kastrole zostal iba vosk a med.

Po tomto akte môj záujem o kláty bol už definitívne stratený. Dnes, keď mi niekto povie, že sa treba vrátiť k praxi našich otcov a dedov, tak mi prebehne myslou táto nedeľa. Prial by som každému, kto takto uvažuje, aby to zažil a určite vytriezvie.

Ján Čičko

Moravské Lieskové - Plevovec

Huť

Huť je místem stvoření. Ve velké peci se při teplotě 1450 °C taví sklovina, které si skláři nabírají na píšťaly žhavou sklovinu a z nich foukají různé tvary - někdy sklenku, jindy třeba vázu. K ruce mají několik spolupracovníků, ti jim přidržují formy, chladí, nebo naopak žhívají, přilepují sklenkám nožky či odebírají už hotové kousky. Dokončené výrobky po pásu dojedou až k chladicí peci, ve které několik hodin postupně vychládají, než si je převezmou další ruce.

Brusírna

Brusírna - to není broušení vzorů, ale finální úprava tvaru skleniček. Horní část baňky, která zbyla po vyfouknutí, se zahřívá a otáčí, ve skle dojde ke pnutí, a tím se tato část oddělí. Aby nebyly okraje sklenice ostré a my si při pití nepořezali rty, obrušuje se hrdlo zvenku i zevnitř a poté se ještě zatavuje plamenem, aby bylo pěkně hladké. Tady se výrobky také řádně umývají, aby se odmastily a zároveň na nich nezůstala žádná nečistota, která by se mohla zatavit při dalším zpracování. Na konci dílny je ještě kontrola kvality. Sleduje se, zda jsou všechny kusy šestice v krabičce stejné kvality.

Malírna

Hotové sklo se ještě zdobí. V Květné používají malování zlatem či platinou, broušení a leptání, dále pak rytí a pískování. Maluje se směsí zlata a oleje, který se později v peci odpaří a zůstane už jen krásně lesklé zlato.

Vybrušování probíhá v kulímě. Sklenky musí mít silnější stěny. Na ně se dle nákresu speciální tužkou na sklo nakreslí vzor pro broušení.

Rytí vzoru do parafínu

Další technikou zdobení je leptání. Je to celkem složitý a zdlouhavý proces. Nejprve se odmaštěné čisté sklenky namočí do roztaveného parafínu, aby se povlékly vrstvičkou, do které pak železné jehly vyrývají vzor. Dříve se vzory do parafínu vyrývaly ručně, dnes už je proces řízen počítačem.

Matování

Samotné leptání probíhá na automatické lince, kde na místa bez parafínu působí kyselina fluorovodíková, ta vyleptá vzor do skla. Později, pokud má být vzor matný, se používá tzv. matování. Vzor se nejprve zvýrazní grafitem, potom se na něj ručně nanáší matovací sůl a pak se smývá ve vodě.

Pokud byste se chtěli do Květné podívat, informace o možných exkurzích vám podá p. Machálková na telefonu 572 619 111, nebo na adrese Moravské sklárny Květná, nám. E. Zahna 329, 678 66 Květná.

Hana Poková
Marie Petřů

Památné stromy (18)

Špirudova oskeruše

V tomto seriálu o památných stromech v CHKO Bílé Karpaty predstavujeme tentokrát už tretí oskeruši. V čísle 4/2002 bola venovaná pozornosť Nejedlikovej oskeruši u Kněždubu, pred rokom (č. 1/2004) bola predstavena Karlova oskeruše nad obcí Radějov.

Dnešní jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica*) se nachází na louce v lokalitě Pomíchalky, asi 500 m jihovýchodní od obce Tvarožná Lhota na Strážnicku,

kde tvoří krajinnou dominantu. Svě jméno získal tento památný strom při vyhlášení v roce 2000 po vlastníkově pozemku, na kterém se nachází.

Oskeruše mohou dosáhnout vysokého věku. V tomto případě je stáří stromu odhadnuto na 300 let na základě imponantního obvodu kmene (ve výši 1,30 m nad zemí), který činí 370 cm. Zub času je poznat na podélné prasklině kmene, která byla stabilizována pevnou vazbou při komplexním ošetření v roce 2000. Jinak je tato oskeruše v dobrém zdravotním stavu: kvete a tvoří plody, její semena jsou klíčivá. Nyní je její další existence zabezpečena postavením památného stromu. Největší ohro-

žení představuje rozlomení, které by mohl způsobit silný vítr.

Bohumil Jagoš

Profesionálny strážca

Ako novinka posledných rokov, neznáma na moravskej strane CHKO, pôsobia na slovenskej strane Bielych Karpát dvaja profesionálni strážcovia.

Časťou ich pracovnej náplne je kontrola dodržiavania Zákona o ochrane prírody a jeho vykonávacej vyhlášky - pravidelná kontrola územia, označovanie chránených častí prírody, stráženie hniezdenia sokola sťahovaného, ochrana populácie ja-soňa červenookého...

V období udržiavacích zásahov je prioritou vykonanie naplánovaných managementových opatrení (priama účasť na pokosení lúčnych rezervácií, odstránovanie náletových drevín). Vzhľadom na priepastné rozdiely v možnostiach slovenskej a moravskej strany financovať aspoň nevyhnutné zásahy vo vyhlásených rezerváciách sa však do terénnych prác okrem strážcov zapájajú aj ďalší štyria odborní pracovníci.

Práca strážcu nie je síce zaujímavá platená, ale mnohých milovníkov prírody priťahuje ako magnet - záujem o tieto miesta mnohonásobne prevyšuje možnosti štátnej ochrany prírody. Ochránári z radov verejnosti majú

však možnosť pôsobiť aspoň ako registrovaní dobrovoľní strážcovia - zákon pamätá aj na ich prínos pre ochranu prírody a vytvára im priaznivé podmienky, vrátane právomoci pokutovať porušovanie zákona. Seriózni záujemcovia sa môžu prihlásiť na príslušnom Krajskom úrade životného prostredia, ktorý činnosť dobrovoľníkov koordinuje v spolupráci so Správou CHKO.

Sylva Mertanová

Nové informačné stredisko

V súvislosti s tvorbou sústavy chránených území Natura bolo na slovenskej Správe CHKO Biely Karpaty v Nemšovej-Kľúčovom zriadené informačné stredisko - pre vlastníkov, užívateľov dotknutých lokalít, ale aj pre širokú verejnosť. Kvalifikovaný personál ochotne zodpovie na otázky, súvisiace s lokalizáciou území (dotknuté parcely, lesné porasty, priebeh hraníc) s cieľmi a podmienkami ochrany, prípad-

nými obmedzeniami v obhospodarovaní lokalít. Stredisko je vybavené presnými mapovými podkladmi (fotomapy, mapy parciel, lesných porastov).

Návštevu je potrebné vopred telefonicky dohodnúť (032/659 8387), v pondelok je stredisko otvorené i v popoludňajších hodinách. Zodpovieme aj na otázky doručené e-mailom (kolajova @sopsr.sk).

Sylva Mertanová

Sít' Natura 2000

V minulých číslech časopisu Bílé - Biele Karpaty jste mohli číst články o české i slovenské síti Natura 2000. V tomto čísle doplňujeme tyto texty mapou

s přehledem všech území v oblasti Bílých a Bielych Karpát, zařazených do této sítě.

Legenda

Kód	Název
S-1	Rieka Vlára
S-2	Holubyho kopanice
S-3	Brezovská dolina
S-4	Žalostiná
S-5	Krivoklátske lúky
S-6	Záhradská
S-6	Krivoklátske bradlá

S-7	Krasín
S-8	Vršatské bradlá
S-9	Lukovský vrch
S-10	Nebrová

C-1	Bílé Karpaty
C-2	Čertoryje
C-3	Březová - Kalábová
C-4	Březová - Studený vrch
C-5	Remízy u Bánova
C-6	Vlára
C-7	Vlára - poleší
C-8	Slavičín - zámek
C-9	Slavičín - kostel
C-10	Komňa - kostel
C-11	Hodňovská dolina
C-12	Tratihušť
C-13	Hrušová dolina

Program péče o krajinu v roce 2005

Každý rok poskytuje Správa CHKO Bílé Karpaty finanční podporu na údržbu pozemků v Bílých Karpatech, což umožňuje každoročně ošetřit kolem 1000 ha travních a lesních porostů. Prostředky jsou čerpány z Programu péče o krajinu Ministerstva životního prostředí. Čas podávání žádostí o tyto dotace se blíží, proto bychom

vás v následujících řádcích rádi seznámili s tím, k jakým účelům dotace slouží a jaké jsou podmínky pro její poskytnutí.

Které pozemky

Množství přidělených finančních prostředků je omezené, proto jsou přednostně financovány práce v nejcennějších

lokality Bílých Karpát, tzn. MZCHÚ („rezervace“), I. a II. zónách odstupňované ochrany přírody, a to především tam, kde z různých důvodů není možné zajistit údržbu z prostředků Ministerstva zemědělství (viz dále **Jiná alternativa**). Teprve je-li zabezpečeno obhospodařování prioritních pozemků, máme možnost poskytnout dotaci i v III. a IV.

zónách, pokud to přidělený rozpočet umožní.

Výměra pozemku, na který se dotace žádá, nesmí však být menší jak 0,3 ha při kosení a 0,1 ha při likvidaci náletu.

Jaké údržbové práce

Cílem dotace je podporovat taková opatření, která povedou k udržení či zlepšení biologické rozmanitosti ve volné krajině a

zachování typického rázu Bílých Karpat (dotace není určena pro zahrádky s okrasnými druhy či nepůvodními dřevinami). Tomu může napomoci především kosení zachovalých luk a mokřadů, čištění travního porostu od nežádoucího náletu, výsadba původních dřevin i regionálních odrůd ovocných stromů, šetrná pastva, vyplocení cenných mokřadů a pramenišť na pastvinách apod.

Dotaci lze poskytnout také na opatření, která budou sloužit k odstranění negativních vlivů způsobených lidskou činností, např. protierozní opatření jako je obnova vegetačního krytu výsevem původní regionální travní směsi. Rovněž v lesích lze využít finance na zásahy směřujících k úpravě druhové nebo prostorové skladby lesa (zajištění osiva a sadby místního původu a žá-

doucí skladby dřevin, výsadbu původních melioračních a zpevňujících dřevin atd.).

Toto je výčet jen některých nejběžnějších opatření, na které je možné finanční prostředky čerpat.

Omezení čerpání dotace

Finanční prostředky nelze poskytnout na práce, které jsou podporovány z jiných zdrojů státního rozpočtu (např. rozpočet Ministerstva zemědělství) nebo mají investiční charakter. Opatření, pro něž se o finanční prostředky žádá, nesmí sloužit k podnikatelským záměrům.

Kde a kdy žádat

Zájemci o poskytnutí dotace se mohou obrátit

na pracoviště Správy CHKO v Luhačovicích, popř. na detašovaná pracoviště ve Veselí nad Moravou a Brumově, kde jsou k dispozici formuláře žádostí. Podávání žádostí je možné vždy v úřední dny a po předchozí telefonické domluvě v kterýkoli další pracovní den.

Žadatel však musí prokázat vlastnický či nájemní vztah k pozemku, popřípadě musí k žádosti doložit souhlas majitele pozemku s plánovanými pracemi.

Oficiální termín podávání žádostí je nejpozději do 31. 5. 2005, ale i zde platí čím dříve, tím lépe.

Údržba pozemku v praxi

Provedení prací se sjednává smlouvou o dílo, kdy zhotovitelem je fyzická či právnická osoba, která příslušné práce provede. Uzav-

ření smlouvy předchází pochůzka v terénu s pracovníkem Správy CHKO, kde jsou přesně specifikovány požadavky na údržbu, a pozemek se zaměří. Podle charakteru potřebných zásahů je ve smlouvě stanovena doba, do kdy má být údržba provedena. Po ukončení prací zkontroluje pracovník Správy CHKO přímo v dané lokalitě, zda byly dodrženy podmínky stanovené ve smlouvě. Na základě této kontroly sepíše se zhotovitelem protokol o převzetí prací, na jehož podkladě jsou provedené práce nakonec proplaceny. Nejpozdější termín pro převzetí prací je 1. 11. 2005.

Jiná alternativa

Jak již bylo zmíněno dříve, finanční prostředky z Programu péče o krajinu jsou určeny hlavně na údržbu nejcennějších lokalit s výskytem chráněných druhů rostlin a živočichů. Na běžnou údržbu travních porostů doporučujeme využít dotačního titulu Ministerstva zemědělství, tzv. dotaci v rámci jednotné platby na plochu - SAPS (v roce 2004 činila cca 1800 Kč/ha). Předpokladem pro získání této dotace je registrace pozemků do tzv. půdních bloků na Zemědělské agentuře, ato do konce dubna 2005. Žadatel o dotaci v rámci jednotné platby na plochu nemusí provozovat zemědělskou činnost ani chov hospodářských zvířat.

Podrobnější informace k zemědělským dotacím vám poskytne na příslušné Zemědělské agentuře Ministerstva zemědělství v Hodoníně, Uherském Hradišti a Zlíně.

Na Správě CHKO vám rádi podáme podrobnější informace, nejvhodnější je kontaktovat Ing. Š. Kozubíkovou nebo Ing. Š. Slovákou, Nádražní 318, Luhačovice, tel. 577 119 628.

**Šárka Kozubíková
Luhačovice**

Názvy mužských součástek lidového kroje (2)

(pokračování z minulého čísla)

Svrchní oděv nošený do chladného počasí a nepohody zastupovala po dlouhou dobu sukně, suknice. Název je však zachován pouze písemně a dnes ji známe pod jinými, většinou mladšími jmény. Existovala ve variantě mužské i ženské a postupně z ní vzniklo několik samostatných kusů oděvu. Střih je velice jednoduchý, s rovným předním i zadním dílem, na bocích od pasu dolů rozšířený trojúhelníkovými klíny. Rukávy jsou opět pravouhlé profilované klíny. Přední díl byl dlouho celistvý, pouze s dlouhým do pasu sahajícím rozparkem, který se spínal ozdobnými gombiky. Střih je s drobnými změnami - splnutí klínů s předním dílem, zcela rozstřížený předek - zachován u ženské šuby s kožešinovou podšívkou (Horňácko, Valašsko). U mužských kabátů pak na Valašsku župice, na Zálesí mlsná

halena a na Horňácku kabát. Pouze podotýkám, že všechna pojmenování označují zcela totožnou součástku.

Podobnými peripetemi se ubíral vývoj i mnoha jiných oděvních součástek a popsat všechny by vydalo na celou knihu. Následující seznam názvů s komentářem budiž Vám inspirací při vlastním studiu a zamyšlení nad věcmi okolo nás.

Výběr některých častějších názvů oděvních součástek lidového kroje:

- Soukenná halena: svrchní oděv jednoduchého pravouhého střihu s rukávy a přehozem přes hlavu - darmovis, cimbál. Nosila se přehozená přes záda bez oblékání rukávů, které jsou často zašité a slouží jako kapsy. Pochází zřejmě z Balkánu, kde má několik příbuzných paralel.

- Kožuch: ušitý z ovčí kůže srstí obrácenou dovnitř, různá střihová řešení, varianty mužské i ženské. Zvláštní druh kožichu pošítoho sukнем je šuba.

- Soukenná, plátěná vesta - kordula, kordulka, bruncek, lajbl: do pasu nebo nad něj sahající vesta. Zadní díl vypasovaný, zakončení švů zdobeno výraznou krejčovskou výšivkou - cifrování, šňůrování. Přední díl obdobně zdoben kolem kapes a límce, někdy i okolo okrajů předních dílů. Na Strážnicku, jižním Kyjovsku a Podluží jsou přední díly vystříženy do tvaru O a celek radikálně zkrácen.

- Soukenný, plátěný lajbl s rukávy, mářinka: do pasu nebo těsně nad něj sahající kabátek s vypasovanými zády a přeloženými šůsky. Součástí mužského i ženského kroje. Starší varianty mají zádoový díl rovný bez vypasování. Přední díly jsou pošity řadami lesklých knoflíků, často s revery. Na ohnutých rukávech a přednicích mohou být výložky z odlišného materiálu.

- Klobouk - guláč, širůch, hrotek: dílensky vyráběná pokrývka hlavy z plsti charakteristického tvaru pro jednotlivé regiony. Porta řešena různým způsobem - stuha, housenka. Pro svobodně zdobný, ženatí jednoduchý bez výrazných ozdob.

- Mládenecké odznaky - kosárek, péřečko: odznaky dospělosti a příslušnosti k mužské

chase, nošené naklobouku. Kosárky, kosírky jsou ocasní pera z bílého koňhota, místně se též používá jestřábí nebopavípeří. Vonička, kytka: má

především význam daru z lásky, vyráběla se z řezaných (rozmarýn, krušpánek...), později umělých květin často nahrazovaných stuhami a dalšími textiliemi.

- Kožešinové pokrývky hlavy - baranica, schofovetica, vydrovica, astrychánka: starší v podobě pruhu kožešiny s kulatým dýnkem. Mladší střihově formovaná do homole, s následně dovnitř prohnutým dýnkem. Názvy vycházejí z druhu materiálu, z něhož je vyrobena.

- Vysoké boty - holínky, čizmy, jančáry, bagané: vesměs vysoké, do horní poloviny lýtka sahající boty z různě jakostní kůže. Starší varianty mají archaický střih složený pouze ze dvou dílů, přičemž přední z nich plynule přechází ve svršek. Spojení vytváří charakteristické boční švy, vyložené kontrastním proužkem červené kůže. Holínka je polotvrdá, nahoře vykrojená po „uher-ském“ způsobu, často opatřená stfapcem nebo vlněnou kuličkou. Mladší varianty mají tvrdou holínku s jedním švem na zadní straně a odděleným svrškem. Podpatky mohou být okované nebo kovové. Regionální odlišnosti se projevují především v úpravě holínek a výkroje, přičemž obzvláště zdobené (vyšívané) jsou čizmy podlužácké.

Martin Šimša
Strážnice

Ekolisty

Jihomoravskému kraji se loni podařilo vydat první dvě čísla nového periodika pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu (EVVO). Jmenují se „Jihomoravské ekolisty“ a dostávají je nejen zastupitelé JM kraje, ale i obce, úřady s rozšířenou působností, nevládní organizace, základní a střední školy v kraji.

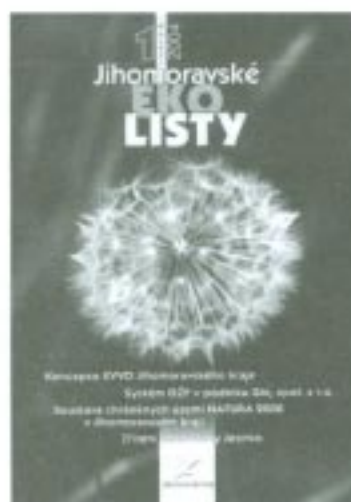
Ekolisty vznikly díky dobré spolupráci mezi odborem životního prostředí a školství na jedné straně a sdružením Rezekvítek a Domem ekologické výchovy Lipka na straně druhé. Budou informovat o různých aspektech tohoto důležitého tématu. Těmi jsou jak praktické ukázky, tak i koncepční věci. Širší veřejnosti budou postupně školy, centra ekologické výchovy i podniky

představovat to, co nabízejí nebo co dokázaly.

V první čísle najdeme např. články o historii ekologické výchovy v ČR, o soustavě Natura 2000, o síti MRKEV, o zřízení Lesní školy Jezírko a dalších zajímavostech. Samozřejmě nechybí ani informace o krajské Konceptci EVVO, a nejen pro laiky je vzadu slovníček, vysvětlující vybrané odborné pojmy.

Podobnou strukturu se stálými rubrikami má číslo 2. Jsou zde aktuální témata, okénka pro obce a školy, ale např. i praktická poradna (tentokrát o kácení stromů). Dvě stránky jsou i věnované ekologickým aktivitám v Hostětíně, tedy ve Zlínském kraji.

Ekolisty jsou vytištěny na recyklovaném papíře a mají příjemnou černobílou grafiku, obal je barevný. Psací styl se liší podle autora (hodně úřednický u úředníků) a tak by redigování některých článků do čtivější podoby

nebylo marné. Fotografie v prvním čísle byly málo kontrastní, ty v druhém čísle mají většinou už lepší kvalitu. Ale především jde o informace a těch zde najde čtenář celou škálu.

Jan W. Jongepier

Voda, Ekologické stavitelství, Ovoce

Centrum modelových ekologických projektů v Hostětíně a ZO ČSOP Veronica v Brně vydaly loni tři celobarevné brožurky, ve kterých prezentují jejich aktivity v širších souvislostech. Jmenují se: Voda a krajina, Kraj ovoce a Ekologické stavitelství.

Brožurky jsou velmi pěkně upravené. Každá má velmi pestrou grafiku, obsahuje kvalitní fotografie, kresby a grafy a má dvanáct stran z pevného papíru o formátu 17 x 30 cm. Především v nich najdeme praktické informace pro ty, kteří chtějí pěstovat a nebo zpracovat ovoce, zřídit kořenovou čistírnu odpadních vod či stavět šetrně k životnímu prostředí, takže brožurky mají celostátní význam.

Například brožurka Ekologické stavitelství informuje

o spotřebách energie domů a koncepci tzv. pasivního domu, dále o různých aspektech zatěplování budov, jako jsou větrání, izolování zdí, oken a dveří, tepelné zdroje, sluneční kolektory, slamené balíky aj. Prezentuje i plán seminárního centra v Hostětíně.

Jediné, co trochu chybí, je uvedení autorů zodpovědných za texty. Autoři obrázků vyjmenování jsou, jejich jména však často splývají s barvami fotografií. To však jsou detaily, které kvalitu informací obsažených v brožurkách nezneškodňují.

Brožurky lze zakoupit za 15 Kč/kus na adrese Hostětín 4, 687 71 Bojkovice, tel. 572 641 854, mail veronica.hostetin@ecp.cz .

Jan W. Jongepier

Buchlov

Každý člověk by měl mít svůj domov. To je místo, kde člověk vyrůstá, má rodinu, přátele, kde je šťastný.

A když se mě někdo zeptá, kde mám já svůj domov? Odpovím: „Na krásném místě, které stráží obrovský Buchlov, v malé dědině Břestek.“ A když se zeptá: „Kdo je to Buchlov?“, řeknu: „Ne kdo, ale co je to Buchlov. Buchlov je symbol mého domova!“

Buchlov je místo, o kterém chci psát. Je to rozložitý kamenný

hrad na vysokém kopci, obrostlý majestátními lesními velikány a temnými hvězdy. Již od první poloviny třináctého století se tyčí nad naší krajinou jako silný strážce všech obyvatel v údolí pod ním. Rád se procházím po jeho pevných hradbách a naslouchám skrytým hlasům širokých zdí a tajemných prostor a tmavých skrýší. Možná proti mně půjde černá paní nebo duchové zemřelých hradních pánů. Kolem ucha mi prolétne hvízdající netopýr a já tuším, že bych si neměl zahrávat s temnými čarami, kterých je Buchlov plný. Někdy večer, když

za ním zapadá slunce, rozlije se rudá záře připomínající krev, která protekla staletími jako oheň při dobývání hradu. Ale on nikdy nebyl dobyt. Tento svědek starých dob nám sděluje, že máme mít stejnou sílu a věřit v sebe a nikdo nás nepřemůže a neponíží.

Takhle já cítím jeho poselství. Buchlov je znamení mého kraje, domova. Když se vracím z dalek a vidím Buchlov, vím, že jsem doma.

Jakub Šík
ZŠ Buchlovice, tř. 8.A
(III. kat., 1. cena)

Krása přírody

Příroda je překrásná v každou denní dobu. Pokud si brzy ráno přivstanu, naskytne se mi podívaná na okouzlující východ slunce, ve kterém si pohrávají všechny barvy. Z šera se vyhoupe obrovská jasná žlutá koule, kolem které se rozprostře oranžová, červená až fialová, a přechází zpět do modré. Pak se celá obloha zbarví a zůstane tam jen slunce obklopené jasnou modří.

Pavouček si spráždá své síť, v nichž setřpytí kapky rosy, plachá smyka s mým příchodem zbystří a po kratičkém chvíli se rozeběhne po zalesněném hřebenu hory a zajiček potichu odcupitá pryč.

Stačí postoupit kousek dál na louku, kde začíná svůj denní život hmyz. Mravenci se čiperně rozlezou po celé louce i lese a motýli začínají otvírat svá křídla, aby se mohli rozletět a přesedlat z jednoho barevného květu na ještě barevnější. Čmeláci a divoké včely také nelení.

Květy se začnou otvírat a celý kraj se provoní. Údolím se rozléhá ptáčí zpěv. Jdu dál a na kraji pastviny se pochutnám na sladoučkých lesních plodech. Neznám nikoho, kdo by pohrdl sladkými jahodami, malinami či ostružinami.

Vysoké porosty smrků se tyčí nad mou hlavou a jehličí půvabně

voní. Z vršků se rozeběhnu lesem dolů. Snažím se našlapovat tiše - a mám štěstí. Kousek ode mne se žene několik daněl s daňkem v čele. Je škoda, že to byl jen mžik, co jsem se stihla na to běžící stádo podívat. Pak mi zmizelo z dohledu. Jen dusot kopyt ještě v dálce dozníval. Při pohledu nahoru zjistím, že na obloze není ani mráček. A hle - v koruně vysokého smrku šplhá veverka, a s jakou zručností! Sotva se pustí jedné větévky, už drží druhou, zakormidluje ocasem a hup, už je na jiném stromě.

Hned jak se přiblížím k blízkému potoku, slyším jeho uklidňující hukot. Klíkáti se napříč celým údolím jak stříbrný had a vyhledává si pro svou cestu i ta těžce nedosažitelná místa. Kapky vody se v každém splávkou pění a plují dál s proudem. Občas mu brání v jeho poutikámen či větší balvan. Na dně se blyskají oblázky v drobném písku. Voda je v něm tak čistá a průzračná, že by se dala pít. Proud tu není nikde silný. Občas se v toku zatočí vír, který je ovšem slabý. Každou chvíli se tu mrskně obratný pstruh a kdo má štěstí, může v něm najít i raka, jenž je tolik vzácný.

Když přeskočím potok, zjistím, že se přede mnou rozléhá další louka. Usednu do vysoké občasným vánkem zvlněné trávy a cítím, jak na mne praží odpolední nemilosrdné sluníčko.

Rozhlédnu se do krásou omamujícího okolí a najednou ustrnu. Jako by tudy probíhalo stádo koní. Za chvíli vidím, co ten hluk způsobilo. Hnědozlatavý jelen s obrovskými parohy běží několik desítek metrů ode mě. Nejspíš se spěchá osvěžit chladnou vodou.

Sluneční paprsky mě uspi, a když se probudím, tak podle slunce zjistím, že je pokročilá odpolední doba. Dojdu ke kraji louky, na které se až k vrcholu středně vysokého stromu tyčí posed.

Začíná být šero. Za krátkou chvíli se setmí úplně, denní ptáci ztichnou a sovy se rozhoukají po lese. Místy jde zahlédnout i některý z nočních živočichů. V lese je pořád živo. A nejen tam. Na každém místě se příroda může pochubit zajímavostmi, pestrostí, vůněmi, barevností... Není nic, co by ji mohlo překonat.

Dagmar Viačková
ZŠ Luh Vsetín, tř. 7.C
(II. kat., 1. cena)

Ryby v našich tocích

Říční síť Bílých Karpat je tvořena menšími potoky a říčkami. V delším období sucha některé malé toky zcela vysychají. Většina vodních toků má pstruhový charakter a je rybářsky obhospodařována jako revíry se sportovním rybolovem anebo využívána pro odchov plůdku pstruha potočního. Kmenovými toky jsou Velička s Olšavou ústící do řeky Moravy a Drietomica s Vlárkou ústící do Váhu.

Naše znalosti o rybách vodních toků Bílých Karpat byly donedávna dosti kusé a většinou se jednalo o starší informace. Proto zde byl v posledních třech letech proveden průzkum ryb.

Jelec tloušť

Výsledky ukázaly, že ichtyofauna některých bělokarpatských toků je dosti pestrá s početným zastoupením chráněných druhů.

Celkem zde bylo zjištěno 19 druhů ryb, z toho pět chráněných druhů: sekavčík horský, ouklejka pruhoaná, střevele potoční, vranka obecná a vranka pruhoaná. Nejrozšířenější rybou je pstruh obecný potoční, který osídluje toky od pramenných úseků až po dolní části toků opouštějící chráněnou krajinnou oblast. Na některých úsecích je jediným rybím druhem. V současné době je výskyt všech ryb ohrožen především dlouhodobým znečištěním z lidských sídlišť (Slavičín, Valašské Klobouky) a občasnými havarijními otravami.

Vlára

Dolní úsek Vlárky lze považovat z hlediska druhové pestrosti ryb za jeden z nejvýznamnějších toků v ČR s výskytem 17 druhů ryb včetně čtyř chráněných druhů. Celkem sedm druhů najdeme v Bílých Karpatech pouze ve Vlárce. Jedná se o jelce proudníka, ostroretku stěhovavou, parmu obecnou, plotici obecnou, sekavčíka horského, vranku obecnou a vzácně i ouklej obecnou.

Plotice obecná se vyskytuje ve středním upraveném toku Vlárky (Bohuslavice, Jestřabí), kde se i

místo nad ústím do Vlárky bylo již v šedesátých letech minulého století známým trlištěm ostroretky. Po odstranění migrační bariéry na slovenském úseku Vlárky jsme v posledních letech opět zaregistrovali intenzivnější třetí migrace generačních ostroretky až z Váhu.

Při ichtyologickém průzkumu v roce 2001 byl po 40 letech opět na území ČR prokázán výskyt vzácného **sekavčíka horského** na dolní Vlárce. V současnosti zde nejsou migrační bariéry a proto lze předpokládat, že tento druh postupně rozšíří svůj výskyt výše proti proudu. Určitě také hraje roli zlepšení kvality vody v posledních letech. Více o tomto druhu v článku D. Májského.

Ostatní toky

Rozšíření vranky v bělokarpatských tocích je velmi zajímavé. **Vranka obecná** se vyskytuje pouze v hlavním toku Vlárky. **Vranka pruhoaná** naopak v povodí Vlárky nebyla nalezena, ale vyskytuje se - z východu na západ - v povodí Drietomice, Klanečnice a Veličky. Oba druhy byly spolu zjištěny pouze ve slovenském úseku Drietomice. V povodí Olšavy nebyl potvrzen výskyt žádného druhu vranky.

Druhy ryb, zjištěné v Bílých Karpatech

hrouzek obecný	bráz škvřitý
jelec proudník	jalec maloušty
jelec tloušť	jalec hlavatý
lipan podhorní	lípka tymiánový
mřenka mramorovaná	sliz severní
okoun říční	ostriež zelenkavý
ostroretka stěhovavá	podustva severní
ouklej obecná	belička evropská
§c, §s ouklejka pruhoaná	ploska písavá
parma obecná	mrena severní
plotice obecná	plotica červenooká
pstruh obecný potoční	pstruh potoční
# pstruh americký duhový	pstruh duhový
§c, §s sekavčík horský	píž vrchovský
# síven americký	sivoň potoční
§c střevele potoční	čerebha pestrá
štika obecná	štika severní
§c, §s vranka obecná	hlaváč bíloplutvý
§c vranka pruhoaná	hlaváč písoplutvý

§c: druh chráněný v ČR

§s: druh chráněný na Slovensku

#: druh nepůvodní

Velmi rozšířené jsou také **střevle potoční** a **mřenka mramorovaná**, které žijí nejen ve Vlávě, ale také v povodí Vlárky, Olšavy, Veličky a Klanečnice. Ani chráněná **ouklejka pruhovaná** není v Bílých Karpatech příliš vzácná, je dokonce rozšířenější než **ouklej obecná**. Ve Vlávě a Olšavě vytváří ouklejka početné populace. Ve Veličce byla ouklejka zjištěna níže po toku až pod obcí Velká nad Veličkou za hranicemi CHKO.

Pokud pomineme nepůvodní druhy, najdeme ostatní druhy především ve dvou největších

tocích, Vlára a Olšava. Jedná se o **lipana podhorního, jelce tlouště** a **hrouzka obecného**.

Závěrem můžeme uvést, že i přes lokální znečištění některých toků a poměrně časté otravy je rybí společenstvo Bílých Karpat stále druhově bohaté a místy i velmi početné. Pokud nebudeme rybám v budoucnu „otravovat život“, budou patřit bělokarpatské

Vranka obecná

toky k jedněm z nejrybnatějších horských a podhorských vod v naší republice.

**Pavel Jurajda
Brno**

Zlatá rybka zvýšila kredit Vlárky

Píž zlatistý (sekavčík horský - *Sabanejewia balcanica* nebo *S. aurata*) byl v závěrečném století minulého století na území Čech a Moravy považován za vyhynutý druh. Preto ako blesk z jasného neba na mňa zapůsobila v roku 2001 informácia od Ing. Luska z Brna, ktorý mi oznámil, že ulovil tento malý druh ryby (max. 15 cm) vo Vlávě, tesne za hranicou so Slovenskom.

Po krátkej porade sme v jedno horúce letné ráno roku 2001 netrpezlivo našťartovali elektrický agregát na brehu tejto bielokarpatskej riečky, ale už na slovenskej strane, v očakávaní ulovku našej „zlatej rybkky“. Keďže ryby nepoznajú hranice, predpoklady sa naplnili a píž zlatistého sme zistili na viacerých profiloch, od ústia počnúc až po hranicu s ČR.

Keďže v minulosti tu tento druh nebol zaznamenaný, hoci ichtyológovia Vlárku skúmali dosť často, nie je už dnes možné zistiť, či tu píž zlatistý prežil v niektorom

prítokov alebo sa sem dostal z Váhu po výraznom zlepšení kvality vody vo Vlávě. Vďaka poklesu jej znečistenia i obnovením priechodnosti Vlárky pre migrujúce ryby po úprave jej výustnej trate pod Nemšovou, sa píž zlatistý vyskytuje v tomto toku pomerne hojne, pričom jeho postupné šírenie proti toku má dynamický charakter. V budúcnosti bude preto zaujímavé sledovať, ako bude jeho postup pokračovať v moravskom úseku Vlárky.

Nakoľko píž zlatistý je v Čechách i na Slovensku zaradený medzi chránené druhy živočíchov (v ČR je hodnotený ako kriticky ohrozený, v SR ako ohrozený druh), o ktorý má záujem aj EÚ, bola rieka Vlára na slovenskej i moravskej strane navrhnutá do zoznamu chránených území

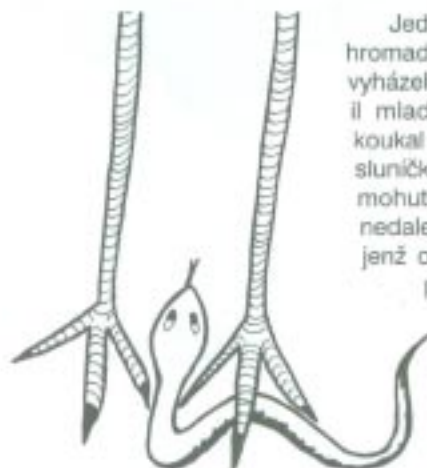

Bielokarpatská „zlatá rybka“ - píž zlatistý

Natura 2000. Aby si však táto riečka na slovensko-moravskom pomedzí zachovala zlatý punc čistého prírodného prostredia, je potrebné v nej zachovať predovšetkým čistú vodu, ktorá je nevyhnutným existenčným predpokladom nielen pre píž zlatistého, ale aj ďalšie organizmy obývajúce jej vody. A to v rozhodujúcej miere závisí predovšetkým od ľudí žijúcich v jej povodí.

**Jozef Májsky
Trenčín**

O prohnaném slepýškovi

Jednoho krásného rána se v hromadě kamenů, co lidé kdysi vyházeli z polí na krajlesu, probudil mladý slepýš. Chvilu jen tak koukal z hromady a mžoural do sluníčka. Potom zívá a vydal se k mohutnému dubisku, co stálo nedaleko. U jednoho z kořenů, jenž od kmene daleko vybíhal, potkal se slepýšek s velkým ježkem. Bodlínáč, sotva jej spatřil, hned celý hřbet naježil a zavrčel: „A mám tě, ty zmije pro-radná! Teď už mi ne-utečeš!“

„Ale pane, to bude mýlka,“ zaúpěl vyděšený slepýšek. „Já nejsem had a tím méně zmije. Já žiji se vším tvorstvem v míru a ježky, pane, ježky mám docela rád!“

Ježek zaváhal a pravil: „Nu, jakpak to přijde, že nejsi had? Vždyť nemáš nohy a tvé tělo se rovnou v ocas protahuje. Tak jako u hadů. Jak u mizerné zmije!“

„Nenech se zaslepit jen tvarem mého hubeného těla,“ brebentil rychle slepýšek, jenž poznal, že by se z té šlamastyky přeci jen mohl vykroutit. „Podívej se mi do očí. Což může zmije, jež nemá víčka, mrkatí na tebe tak jako já? A co můj jazyk, vidíš? Vůbec není tak rozeklaný a už vůbec ne tak dvojaký, jak u zmijí jedovatých znáš. Jsem prostě obyčejná a k tomu beznohá ještěrka.“ Slepýšek se na chvíli odmičel, ale když viděl, jak je ježek překvapen, rychle dodal: „A nevíš-li to, tak mezi ježky a ještěrkami bylo nedávno sjednáno příměří. Prý napořád. Tak prosím, nech mne jít.“

„Budiž,“ připustil po delším váhání znechucený ježek a bral se po svých.

„To bylo o chlup! Tedy o šupinu,“ vydechl ulehčeně slepýšek a pustil se dál. Leč toho dne prostě neměl štěstí. To se stává, nevíte-li. Než bys do padesáti napočítal, potkal se s velikou užovkou. Padla na něj a obtočila jej několika závitů svého dlouhého těla.

„Dobrý den, děťátko,“ protáhla pobaveně.

„Dobrý den, madam,“ pípl přidušený slepýšek.

„Spiš dobrou chuť bys mi měla popřát, ještěrko hubená,“ přestala se z ničeho nic užovka usmívat a chystala se slepýše spolknout.

„Zadržte, paní! Ať nedojde k maléru. Vaše zdraví je přece přednější než váš hlad. Vždyť bych vám mohla ublížit a navíc tak vyvolat diplomatický konflikt!“ vyhrkl jedním dechem slepýš, chytající se pomyslného stěbla.

„Diplomatický konflikt a ještěrka?“ podivila se užovka a poněkud povolila sevření, „co to blábolíš?“

Slepýšek se mocně nadechl a pokračoval ve lhaní: „Kdeže ještěrka, vždyť já jsem had! Jsem zmije jedovatá, strašlivým jedem naplněná až po okraj. Jen se podívejte na mé tělo hadí, jež bez nohou se v ocas protahuje. A nejen to, má paní. Cožpak nevíte, že mezi zmijami a užovkami již od jara platí toleranční patent? Dle něj jsme si rovny a máme přímo zakázáno vzájemné požírání!“

Věšte nebo ne, zabralo to. Užovka, slyšíc tu záplavu lží a výmyslů, uvolnila své sevření a plazíc se pryč, zasyčela: „Sssstejně se mi nezdáš, přerostlá žižalo. Tvůj mrštný jazyk mne však natolik otrávil, že se s tebou již zdržovat nehodlám.“

Jen se užovka ztratila ve vysoké trávě, prohnáný slepýšek radostně zamrkal svými ještěrcími víčky a vyrazil dál. Vyrazil, ale nedorazil. Na světě, jak už to bývá, přichází smůla do třetice. A tohle vám byla smůla přímo smůlovatá. Našeho slepýška totiž uviděl čáp. A ten čáp byl již starý pán a tedy nedoslýchavý.

Pavel Bezděčka

Sopeľ a mucha

Raz sa Sopeľ nazlostil na Bošácu, svázal do uzlička svoje veci a vybral sa nadurdený do Nového Mesta. V Bohuslaviciach stretel Muchu s batôžkom a opýtal sa jej: „Muška, ako sa máš?“ „A zle,“ povedala Mucha, „lebo v Meste sotvá ľudie poobedujú, hneď pokladajú misy, taniere, lyžice, nože a vidličky do vrelej vody, že ich ani obližaf nemôžem; abych teda od hladu neumrela, idem radšej do Bošáce, lebo som počula, že tam po obede rád pohádzu na hromadu, a aj do večera ho

nechávajú neumytý; tam mi lepšie bude, keď sa budem moci rádu naoblizovať celé odpoľennie. A ty jako sa máš?“

„Ale, veru velice zle,“ povedá Sopeľ, „selák ma chycí medzi prsty a šmari ozzem, že sa rozplešším jako žaba; idem radšej do Mesta; tam ma paní do ručníkov pekne sbierať a pri sebe ve vačku nosiť budú.“

A keď si jeden druhému šťastlivú cestu zavínšovaly, išel Sopeľ do Mesta k pánom, a Mucha ponáhlala do Bošáce k selákovi....

zapisal ako počul J. E. Holuby,
Slovenské pohfady, 1899

Česko-slovenský slovníček

Zajímavým tématem pro česko-slovenské jazykáře je určité povolání (*povolania*).

Pochopitelně jména těch starších řemeslníků se v obou jazycích hodně liší. Pozoruhodné však je, že nicméně často poznáme v druhém jazyku, o co se vlastně jedná. Vemte si takové dvojice jako jsou *másiar* - řezník nebo *garbiar* - koželuh. U typicky současných povolání jsou jejich označení téměř nebo úplně stejná. Příklady jsou: *zámočník* -

zámečník, *opravár* - opravář, *hlásateľ* - hlasatel, letuška. Nejjasnější je to u slov pocházejících z cizích jazyků, nejvíce z angličtiny, popř. latiny (např. *manažér* - manažer, *kameraman*, *grafik*, *programátor* apod.).

Richard Medal
Jan W. Jongepier

slovensky	česky
poľnohospodár	zemědělec
poľovník	myslivec
horár	lesník
honič	pasák
sokoliar	sokolník
žeriavnik	jeřábek
másiar	řezník
šarha	ras
garbiar	koželuh
robotník	dělník
murár	zedník
stolár	truhlář

debnár	bednář
farbiar	barvíř
kováč	kovář
kachliar, peciar	kamnář
obuvník	švec
krajčírka	švadlena
krajčír	krejčí
parochniar	parukář
povrazník	provazník
drotár	dráteník
haviar	haviř
baník	horník
vodič	řidič
rušňovodič	strojvedoucí
sprievodca	průvodčí
kočič	kočí, vozka
kolesár	kolář
pltník	vorař
poštár	listonoš
tlačiar	tiskař
starinár	starožitník
hlásnik	ponocný
chyžná	pokojská
bábkar	loutkář
upratovač	uklízeč
mniška	jeptiška

ZELENÁ PLANETA

Co by řekla zvířata?

Celý referát je vlastně o názorech zvířat. Zvířata, ale mají odlišné názory, například takový skřivánek chce, aby byl čistý vzduch a nezajímá ho, co se stane pstruhovi ve znečištěné vodě. Proto jsem napsala názory třech zvířat: Kormorán velký, Osmák Degu, Kosatka dravá.

Kormorán velký

By řekl, že se máme více starat o přírodu a dávat pozor na to, kam odhazujeme odpadky. „Neházejte odpad do vody! Tam my kormoráni přežíváme. Letos na jaře se mému dědovi stalo, že se vynořil a naboural do plechovky a udělala se mu boule jako koule. Prosím Vás házejte odpadky do koše a ne do vody nebo na zem.“

Osmák Degu

„Já bych řekl, že by se lidé neměli bát myši a vůbec by neměli existovat pasti, protože nás umře v pastích za jediný rok strašně, strašně moc. O myších se říká, že jsou to neužiteční tvorečkové, ale vůbec to není pravda, protože každé zvíře je svým způsobem užitečné. Třeba zmije. Pro lidi je neužitečná, protože je jedovatá, a zase na druhou stranu je užitečná, protože žere nás myši. Když odhodíte odpadky zvíře, jej nezrecykluje a příroda si s tím poradí. Prosím neodhazujte nám pod nožičky odpadky.“

Kosatka dravá

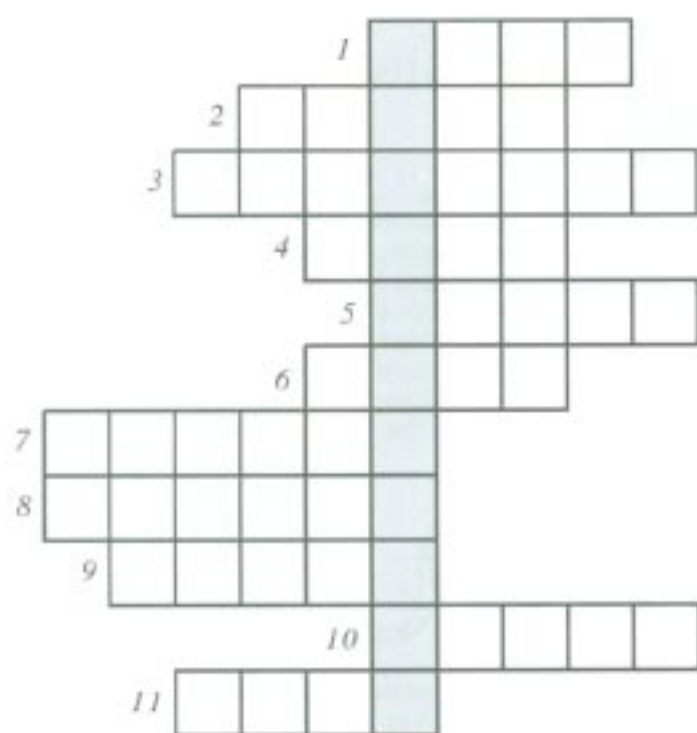
„Já si myslím, že by se lidé mohli chovat trochu jinak a

doufám, že všechny děti ví, jak se chovají lovci velryb a kosatek. Maso kosatek je velmi oblíbené na čínských trzích a prodává se dokonce načerno. V některých zemích už zrušili lov velryb. Prosím aby se lov mořských živočichů zrušil.“

Zkuste si vzít od zvířat ponaučení, možná to naší modrozelené planetě pomůže.

Tereza Sukalová
ZŠ Luh Vsetín, tř. 4.A
(l. kat., 1. cena)

Tajenka

1. Samice od psa
2. Dravá ryba
3. Dravý pták
4. Pták lovcí v noci
5. Co je netopýr
6. Co je kapr
7. Jediny jehličnatý strom, který na zimu opadá
8. Parazitická rostlina žijící na dubu
9. Tlusté a střevo
10. Jedovatý had
11. Obojživelník

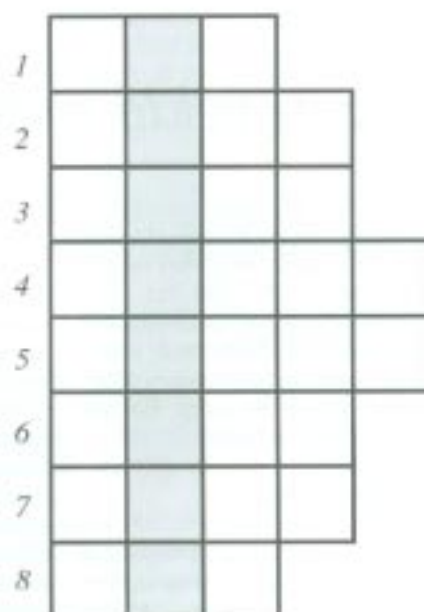
Doplňovačka

Po vyluštění této doplňovačky v tajence vyjde název rostliny, která na jaře rozkvétá mezi prvními. Tajenka je ukryta ve druhém sloupci doplňovačky.

1. druh karty
2. bílá hmota padající v zimě
3. kanón
4. část příboru
5. ženské jméno
6. slovensky jinak
7. motýl s nápadnou skvrnou na křídle, připomínající oko
8. potom

Žalud

Myšice lesní se na zimu dobře připravila. Ve svém podzemním labyrintu chodbiček si vyhrabala komůrky do kterých si schovala zásoby semínek a lesních plodů. Na sklonku zimy však zbyl ze zásob jen poslední žalud. Pomůžete ho myšici najít?

Správne odpovede z minulého čísla:

- 1c, 2b, 3c, 4a, 5c, 6c

Poděkování

Časopis *Bílé - Biele Karpaty* je nekomerčním periodikem, které můžeme vydávat pouze za široké finanční podpory. V roce 2004 ho dotoval kromě Ministerstva životního prostředí a několik stovek předplatitelů i sponzorské dary obcí a čtenářů.

Zvláštní poděkování patří těmto osobám:

A. Cimala z Veletín (500 Kč), P. Dula z Černošic (500 Kč), prof. R. Janiš z Brna (500 Kč), P. Kolínský z Prahy 4 (500 Kč), H. Šimková z Prahy 8 (500 Kč), K. Filpová z Prahy 4 (400 Kč), M. Mareňák z Chručimi (400 Kč), M. Čaňo z Březové (300 Kč), J. Fryzelka z Vlachovic (300 Kč), Mgr. J. Jagoš z Velké nad Veličkou (300 Kč), M. Kramná z Šumic (300 Kč), A. Pňbylová z Vracova (300 Kč), rodina Chromíkovů z Veselí nad Moravou (300 Kč), M. Stránský ze Starého Města u Uh. Hradiště (300 Kč), J. Tománek ze Štítné nad Vláří (300 Kč). Děkujeme také panu I. Zetkovi (Větrná) za příspěvek 250 Kč.

Dále děkujeme za příspěvek štedrých 200 Kč/Sk:

J. Barbořková (Popov), E. Bartoš (Uherský Brod), Z. Bielečková (Stará Turá), M. Blažková (Jablonce nad Nisou), J. Hatala (Trenčín), Ing. J. Hofák (Žerotín a.s. Strážnice), Ing. A. Hubáčková (Ratíškovice), D. Jančařová (Brno-Žabovřeský), J. Kadlec (Napajedla), M. Káhúnová (Trenčín), R. Kavka (Staré Město), J. Konečný (Veselí nad Moravou), J. Lovecká (Bystřice pod Lopeníkem), V. Machová (Uherské Hradiště), A. Miklášová (Květná), J. Múčková (Strážnice), J. Nešpor (Uherský Brod), K. Písecký (ČSOP Radnice), E. Salvetová (Pitín), V. Strapina (Brumov-Bylnice), I. Střítecký (Prostějov), Ing. L. Šupka (Uherské Hradiště), F. Trojek (Bořnice u Blatnice), J. Tyl (Bohuslavice u Kyjova) a M. Žáková (Kunovice), dále Konfederace politických vězňů ČR Uherské Hradiště, Státní okresní archiv ve Zlíně, Základní škola Dolná Súča a Základní škola Slavičín.

Za příspěvek o celkové výši od 20 do 70 Kč/Sk děkujeme těmto čtenářům: M. Bača (Slavičín), A. Bujáčková (Uherský Brod), Ing. K. Buš (Strážnice), D. Čechová (Veselí nad Moravou), I. Černá (Púchov), J. Goňa (Rokytnice), J. Havelka (Brno), J. Hejtmánková (Praha 4), P. Hekele (Loštice), K. Chaloupková (Rádlů), J. Janiček (Uherské Hradiště), F. Kavka (Vyškovec), K. Kliegr (Pardubice-Svítkov), Ing. J. Kodrňák (Uherský Ostroh), J. Kostka (Vičnov), I. Kubela (Trenčín), I. Kubiček (Květná), M. Kunovjanková (Blatnice), J. Lupa (Radějov), A. Máchal (Brno), P. Machovský (Vizovice), J. Martiš (Uherské Hradiště), J. Navrátilík (Nová Lhota), J. Neužil (Brno), L. Odstrčilová (Uherské Hradiště), J. Okénka (Nová Lhota), V. Orlovská (Bystřice pod Lopeníkem), M. Pazderová (Veselí nad Moravou), B. Petráková (Luhačovice), Ing. A. Pňdal (Brno), F. Sedláček (Vičnov), P. Struhár (Bošáca), A. Sumec (Brno), Z. Ševčík (Pitín), M. Štecher (Korytná), P. Šuranský (Pozlovice), J. Švajda (Nová Dubnice), R. Švehlík (Bánov), M. Trnka (Hodonín), M. Ušáková (Bojkovice), Mgr. R. Vicha (Zlín) a V. Zich (Rohatec), dále LMC Luhačovice, Základní škola Dolní Němčí a ZO/ČSOP 35/01 Rokyta Rádio.

Také děkujeme 42 bělokarpatským obcím za podporu časopisu. V první řadě je to město Brumov-Bylnice, které přispělo 2.000 Kč, pak obce Hrubá Vrbka, Kuželov a Strání, každá z nich poslala 1.000 Kč. Obec Tasov přispěla částkou 800 Kč, po 500 Kč poslaly obce Bánov, Bojkovice, Bořnice u Blatnice, Březová, Bystřice pod Lopeníkem, Horní Lhota, Hroznová Lhota, Javorník, Kněždub, Korytná, Lipov, Luhačovice, Nivnice, Petrov, Petruška, Rokytnice, Stropné, Suchov, Starý Hrozenkov, Újezd, Valašské Klobouky a Vlachovice. Částku 500 Sk jsme dostali od obce Drietoma, 400 Kč od obce Lopeník, 300 Kč přispěly obce Haluzice, Komňa, Loučka, Nedašov, Nedašova Lhota, Sehradice, Slavičín a Záhorovice. Po 200 Kč jsme obdrželi od obcí Návojná, Rudice, Štítná nad Vláří a Žitková, částku 150 Kč od obce Lipová.

Všem jmenovaným, ale i řádným předplatitelům, srdečně děkujeme za svou přízeň.

Věříme, že i v roce 2005 nám svou podporou pomůžete.

Redakce

Český svaz ochránců přírody *Bílé Karpaty*

Bartolomějské nám. 47, 698 01 Veselí nad Moravou
tel./fax: 518 324 702

ZO ČSOP *Bílé Karpaty* pořádá

JARNÍ ŘEZ OVOCNÝCH STROMŮ

Pan Ladislav Tomčala a prof. ing. Vojtěch Řezníček, CSc., názorně předvedou řez ovocných dřevin v Zahradách pod Hájem ve Velké nad Veličkou.

Akce se koná v sobotu 2. dubna 2005 od 10 hodin. Sraz zájemců ve Velké nad Veličkou u kostela.

Bílé - Biele Karpaty – časopis moravsko-slovenského pomezí

Vydávají: Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty o.p.s., Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Bílé Karpaty (Veselí nad Moravou) a Centrum environmentálních aktivit (Trenčín) ve spolupráci se Správou CHKO Biele Karpaty (Nemšová) a Správou CHKO Bílé Karpaty (Luhačovice).

Finanční podpora: Časopis byl podpořen v rámci výběrového řízení MŽP ČR na podporu projektů předkládaných nestátními neziskovými organizacemi.

Kontaktní adresy:

VIS Bílé Karpaty

Bartolomějské nám. 47
698 01 Veselí nad Moravou
tel., fax: 518 322 545
e-mail: visbk@bilekarpaty.cz
Jan W. Jongepier

CEA

Mierové náměstie 29
911 01 Trenčín
tel., fax: 032 / 640 0400
e-mail: cea@changenet.sk
Richard Medál

Redakce: Pavel Bezděčka, Barbora Duží, Jana Hajduchová, Jan W. Jongepier, Richard Medál, Sylva Mertanová, Marie Petruš, Hana Poková, Věra Pospíšilíková

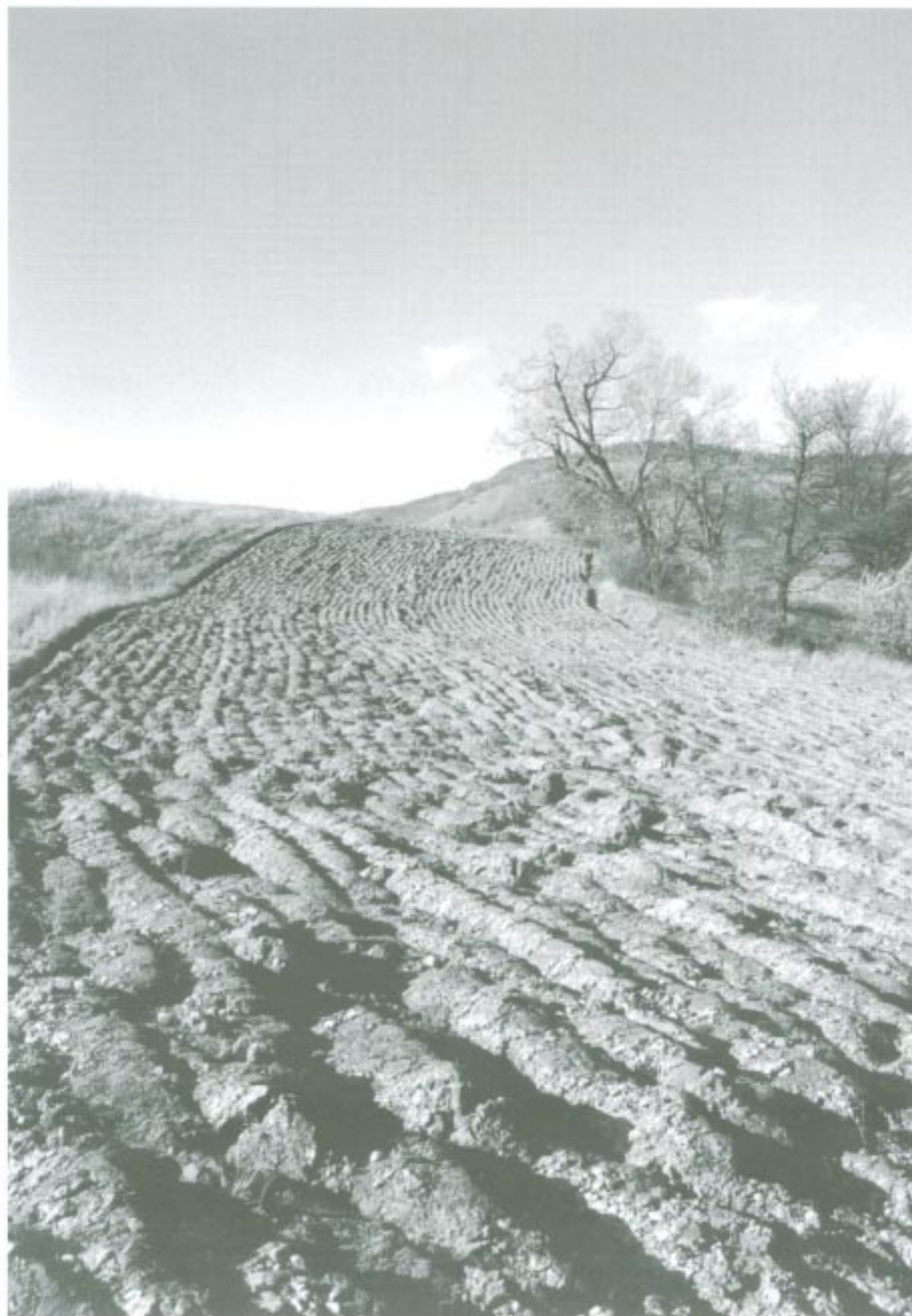
Fotografie: Jan W. Jongepier (titulní strana), Pavel Bezděčka (zadní strana obálky), Robo Kralovics (str. 3), Lubomír Pospěch (str. 4), Martin Holubář (str. 4), Ivana Jongepierová (str. 9, 16), Ján Čičko (str. 11), Hana Poková (str. 12, 13), Bohumil Jagoš (str. 14). Kresby: Jana Hajduchová, Kristýna Hajduchová

1. číslo ročníku 2005 vychází v březnu 2005

Reg. č. E 7428, ISSN 1211 - 3638, Ročník X, číslo 1, náklad 1800 ks, cena 25 Kč, 25 Sk

Tisk: Agentura NP, Staré Město u Uherského Hradiště

Uzávěrka čísla 2/2005 je 13. května 2005.

Výplatné hrazeno v hotovosti
Distribuce v ČR povolena Ministerstvem kultury
pod registračním číslem MK ČR E12382.

Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty
Bartolomějské nám. 47
698 01 Veselí nad Moravou

Cena 25 Kč, 25 Sk